De Gallo-Romeinse tempel van Cuijk

Na 1800 jaar opnieuw opgebouwd

De Gallo-Romeinse tempel van Cuijk

- Waarom een Gallo-Romeinse tempel in Cuijk?
- Wat is een Gallo-Romeinse tempel?
- Wat is bekend van de tempel(s) in Romeins Cuijk?
- Hoe gaat de tempel er uitzien?
- Hoe wordt de tempel gerealiseerd?
- Wat doen we ermee als hij klaar is?

Waarom een Gallo-Romeinse tempel in Cuijk?

1. Zichtbaar teken Romeins verleden;
2. Centraal punt activiteiten en beleving;
3. Pijler onder plannen Romeins Kwartier.

De Gallo-Romeinse tempel van Cuijk

- Waarom een Gallo-Romeinse tempel in Cuijk?
- Wat is een Gallo-Romeinse tempel?
- Wat is bekend van de tempel(s) in Romeins Cuijk?
- Hoe gaat de tempel er uitzien?
- Hoe wordt de tempel gerealiseerd?
- Wat doen we ermee als hij klaar is?

Wat is een Gallo-Romeinse tempel?

Vindplaatsen

- Gallië vanaf 50 v.Chr. bezet door de Romeinen;
  - Heel Gallië? – ja heel Gallië.
- Sterke romanisering in korte tijd; ook op religieus gebied;
- Vermenging van godenwereld: Mars-Camulus, Hercules-Magusanus en bijvoorbeeld Jupiter-Taranis.
- Centrale plaats voor godsverering en religieuze bijeenkomsten;
- Kenmerkende bouwstijl, centrale vierkante vorm (cella) met zuilenomgang (porticus) en tempel-plein (temenos);
- Stijl afhankelijk van mate van romanisering.

Wat is een Gallo-Romeinse tempel?

Veel voorkomend in stad en dorp

650 (!) geregistreerde vindplaatsen van Gallo-Romeinse tempels in Gallië

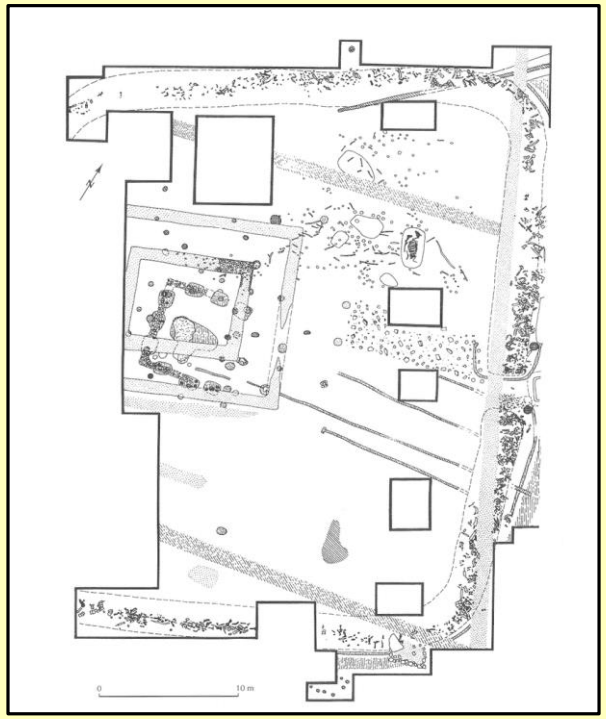

Typische opgravings-plattegrond (Gournay sur Aronde)

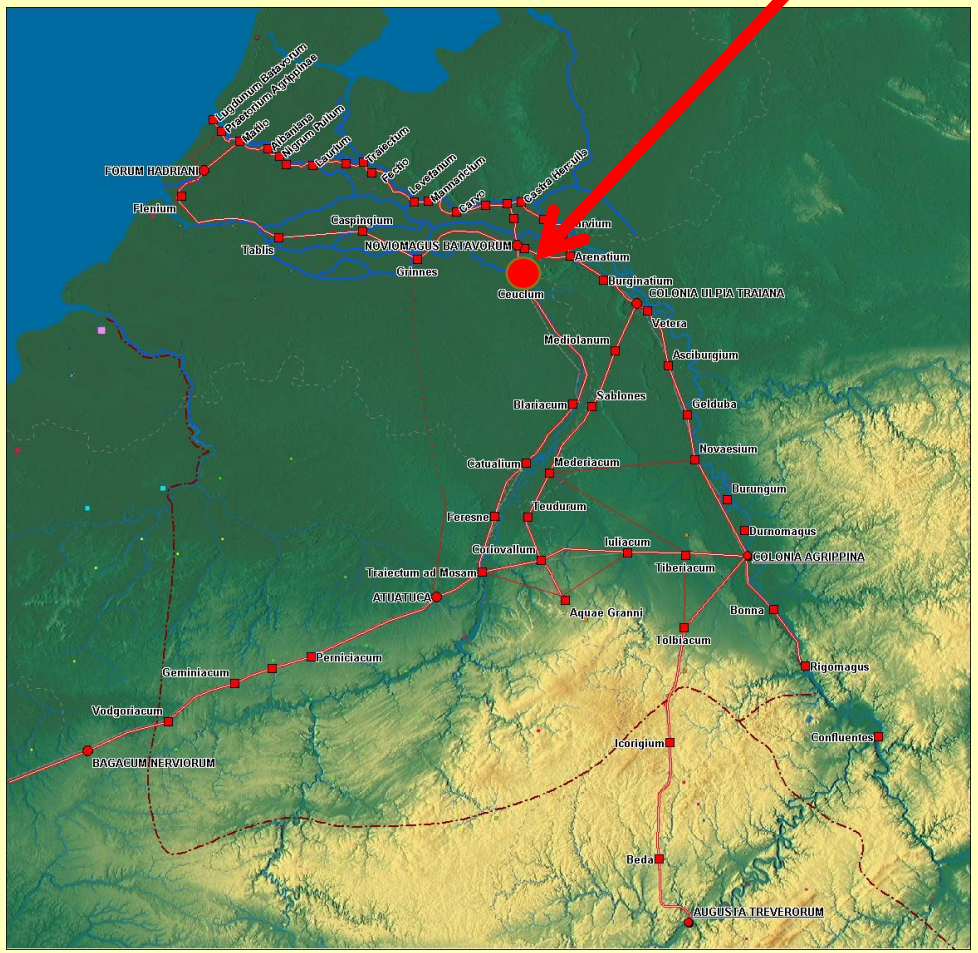

Wat is een Gallo-Romeinse tempel?

De stijl ontwikkelt zich geleidelijk

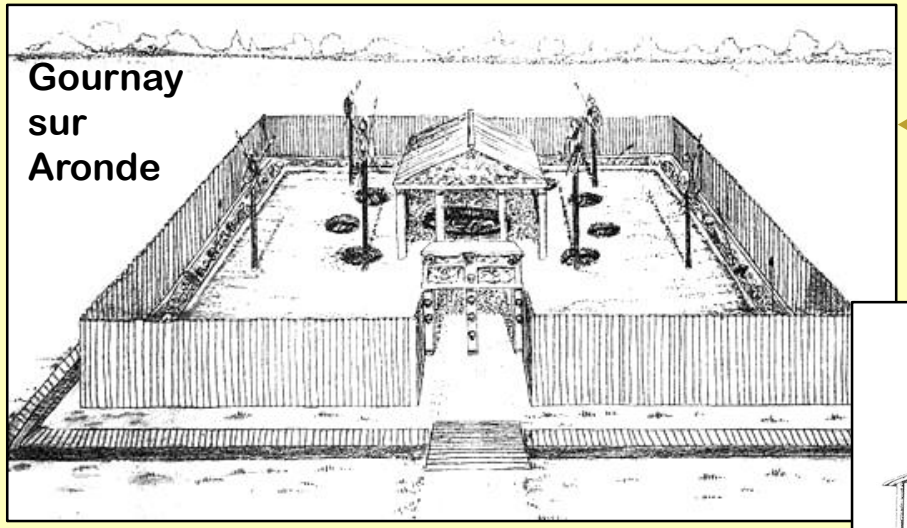

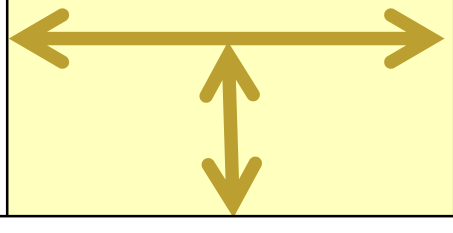

Symbiose van de Gallische cultusplaats en Etrusco-Italische tempel.

De Gallo-Romeinse tempel van Cuijk

- Waarom een Gallo-Romeinse tempel in Cuijk?
- Wat is een Gallo-Romeinse tempel?
- **Wat is bekend van de tempel(s) in Romeins Cuijk?**
- Hoe gaat de tempel er uitzien?
- Hoe wordt de tempel gerealiseerd?
- Wat doen we ermee als hij klaar is?

Wat is bekend van de tempel(s) in Romeins Cuijk?

Romeinen in Cuijk

- Voor 50 v. Chr: handelscontacten, eerste sporen van Romeinse voorwerpen;
- Van ong. 40 n. Chr tot 406 : wisselend en met veel sporen van aanwezigheid;
- Eerste aanwezigheid militair kamp;
- Burgernederzetting - strategisch / handel.

De eerste jaren

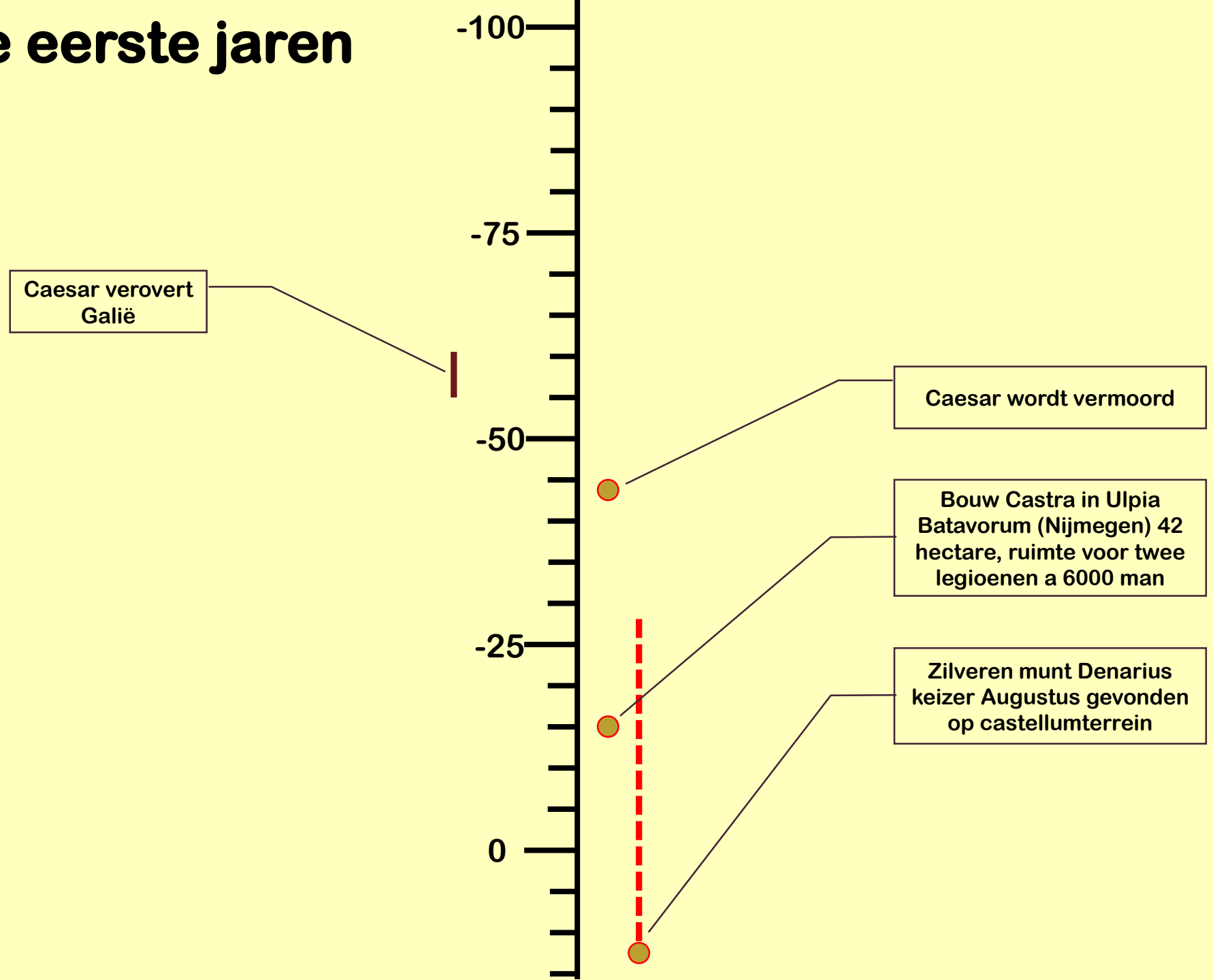

Vaste voet

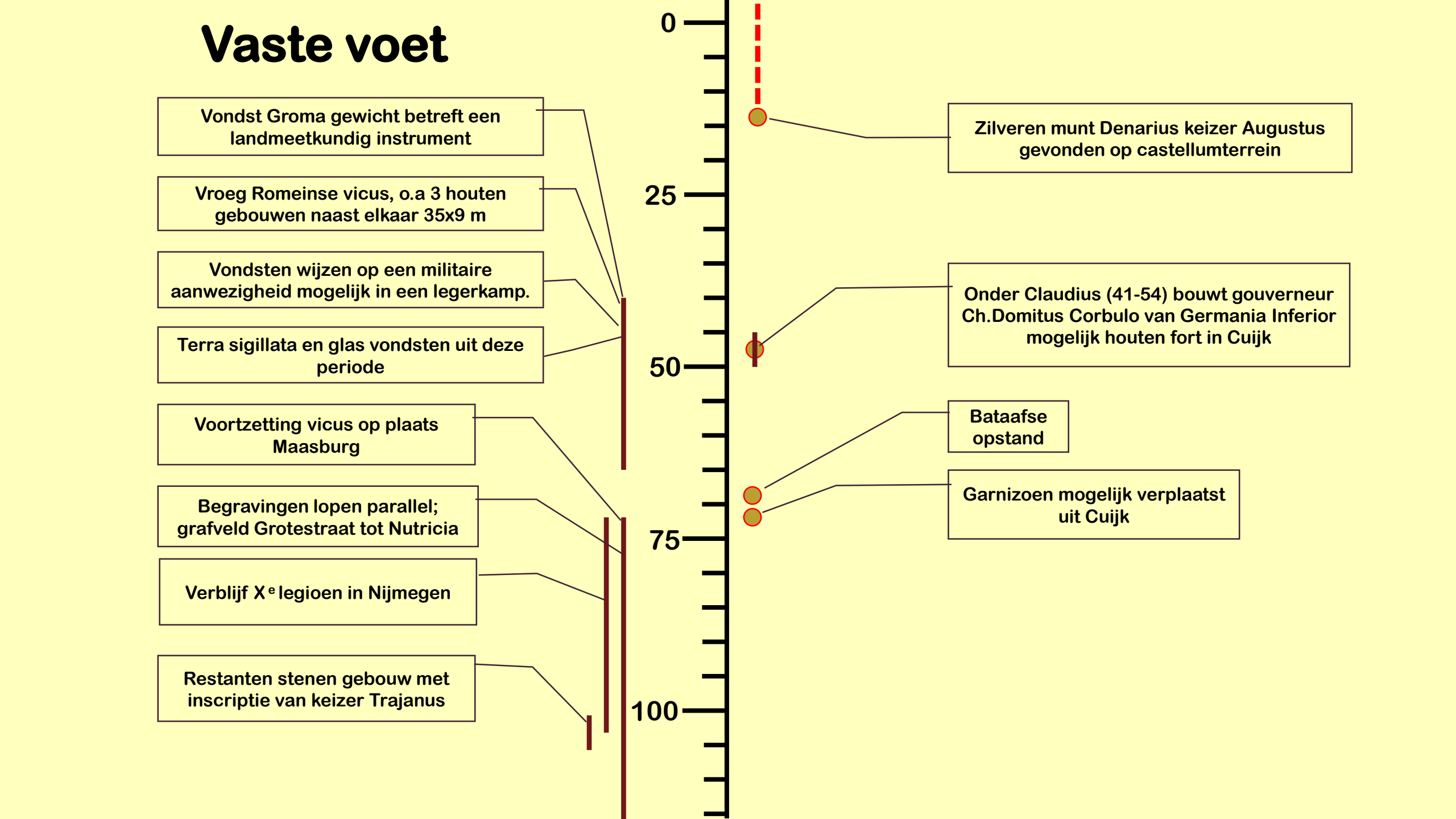
0
25
50
75
100
Vondst Groma gewicht betreft een landmeetkundig instrument
Vroeg Romeinse vicus, o.a 3 houten gebouwen naast elkaar 35x9 m
Vondsten wijzen op een militaire aanwezigheid mogelijk in een legerkamp.
Terra sigillata en glas vondsten uit deze periode
Voortzetting vicus op plaats Maasburg
Begravingen lopen parallel; grafveld Grotestraat tot Nutricia
Verblijf X e legioen in Nijmegen
Restanten stenen gebouw met inscriptie van keizer Trajanus
Zilveren munt Denarius keizer Augustus gevonden op castellumterrein
Onder Claudius (41-54) bouwt gouverneur Ch.Domitus Corbulo van Germania Inferior mogelijk houten fort in Cuijk
Bataafse opstand
Garnizoen mogelijk verplaatst uit Cuijk

Langdurig verblijf

Voortzetting vicus op plaats Maasburg

Grafveld parkeerplaats Nutricia

100

125

150

175

200

Mindere tijden

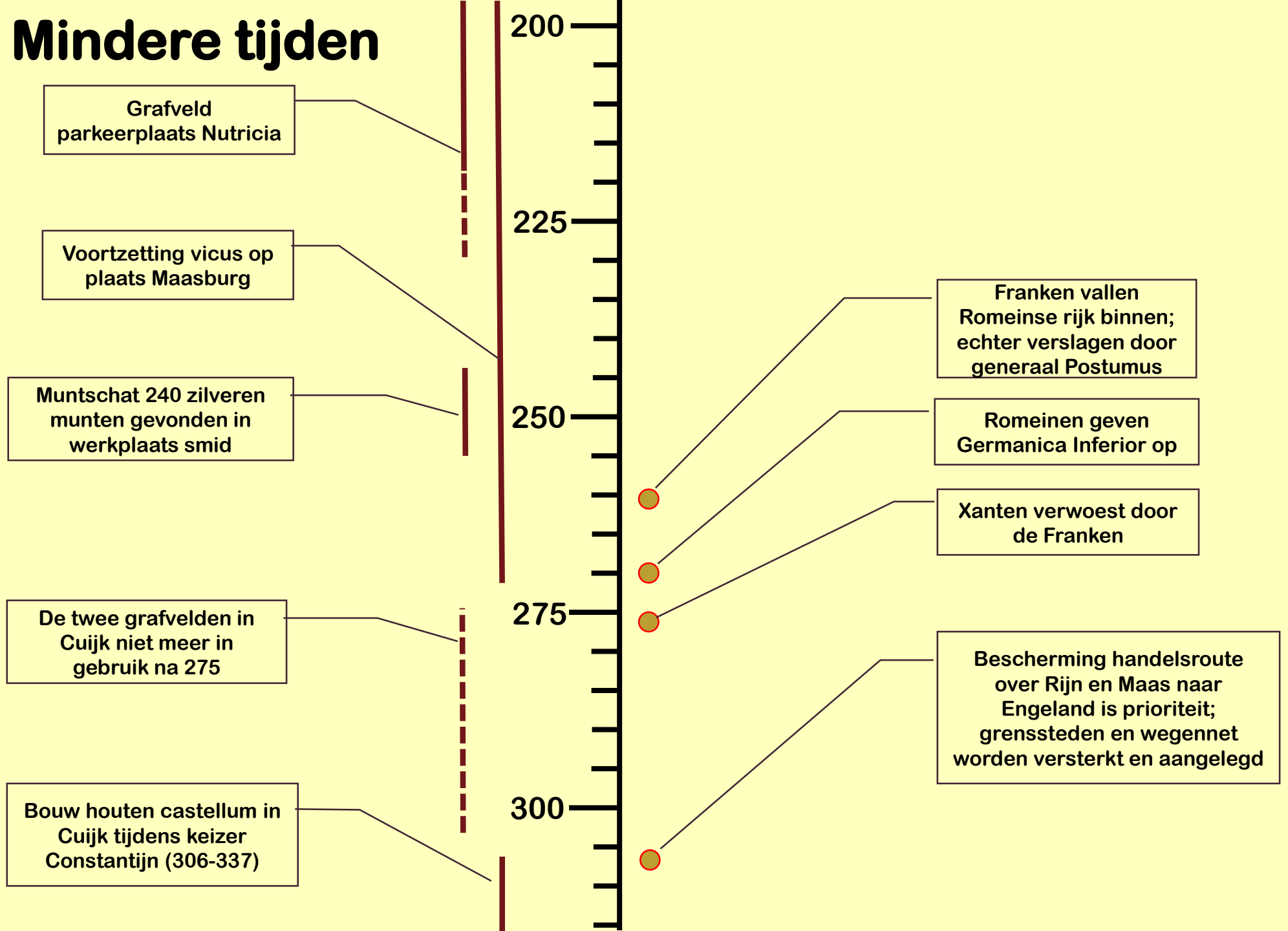

Terugkeer en vertrek

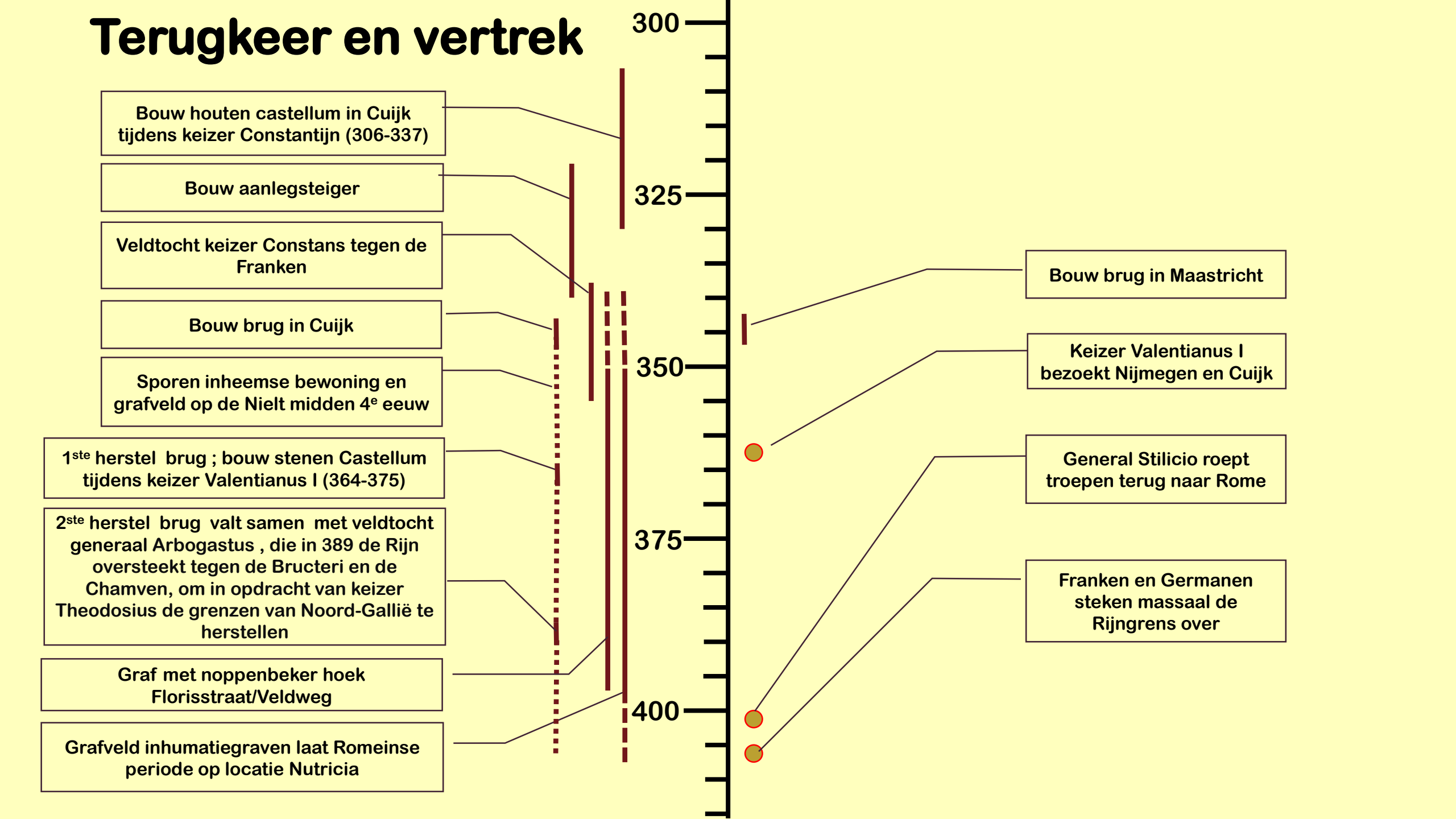

Wat is bekend van de tempel(s) in Romeins Cuijk?

Sterke aanwijzingen

- Niet één maar zeker twee tempels in Cuijk;
- Opgravingen door Prof. Dr. J.E. Bogaers in 1964-1965;
- Datering niet voor midden tweede eeuw;
- Vondsten van gebouwresten;
- Rapportages en onderzoekresultaten.

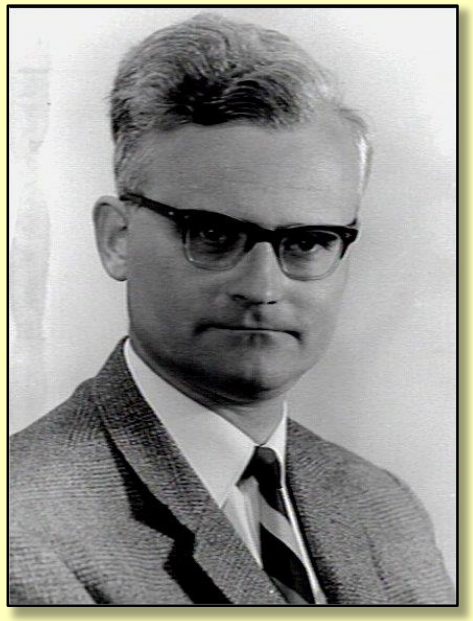

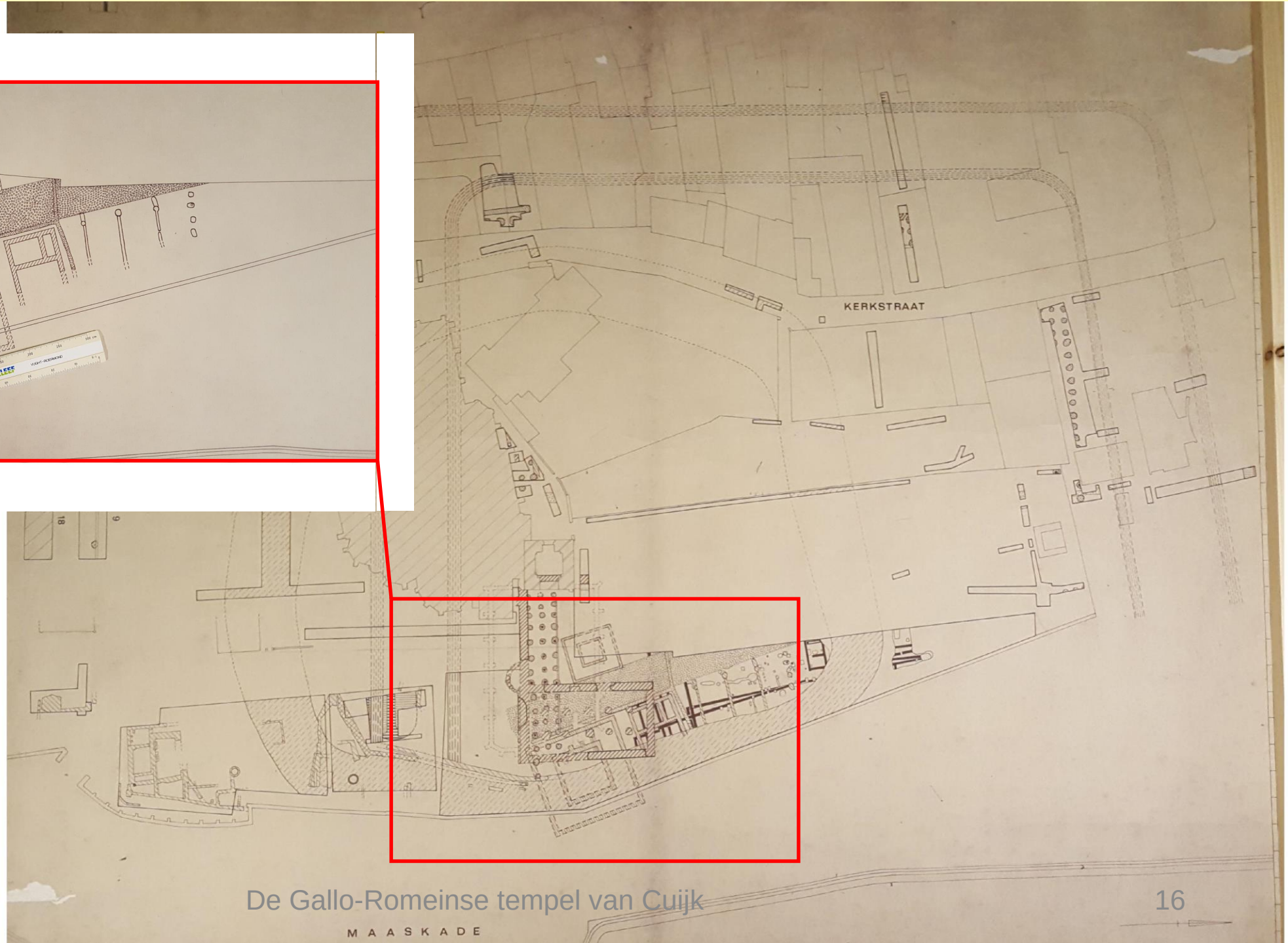

Tekening van de opgraving 1964-1965 Prof. Dr. J.E. Bogaers

Stuk van een tegula

Provinciaal Depot
Den Bosch

Fragment van bronzen beeld

Fragment van een zuilkolom

Stucwerk met wandschildering

Stuk van een imbrex

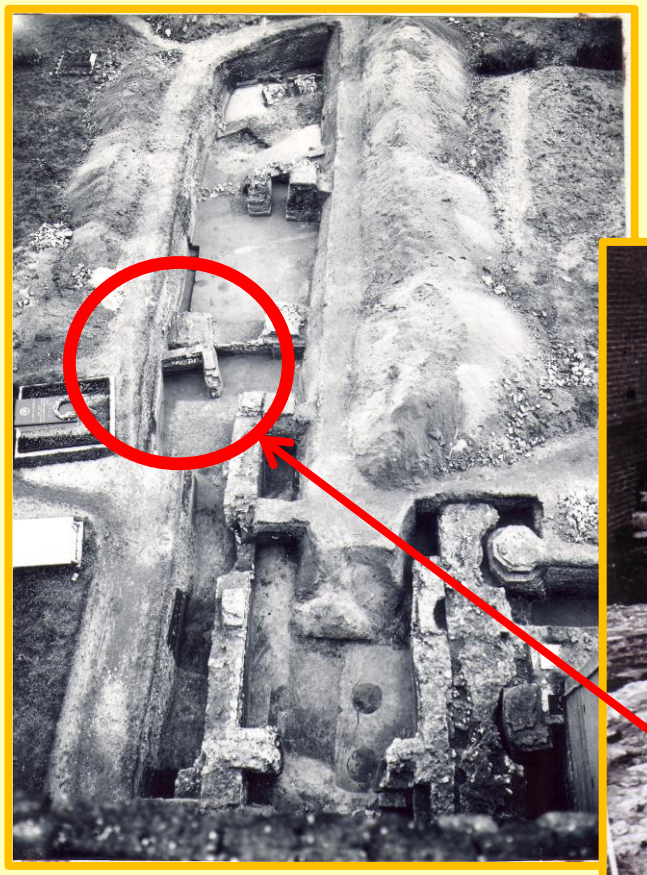

Voor de ingang van de oude toren

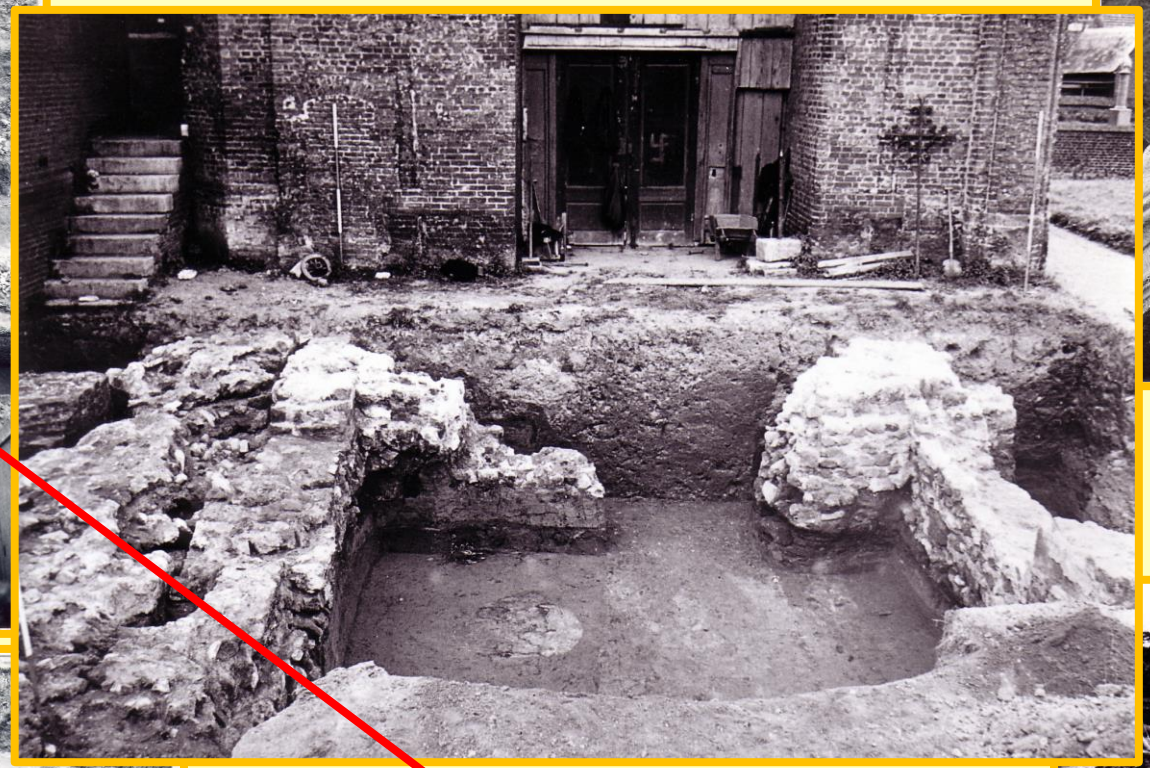

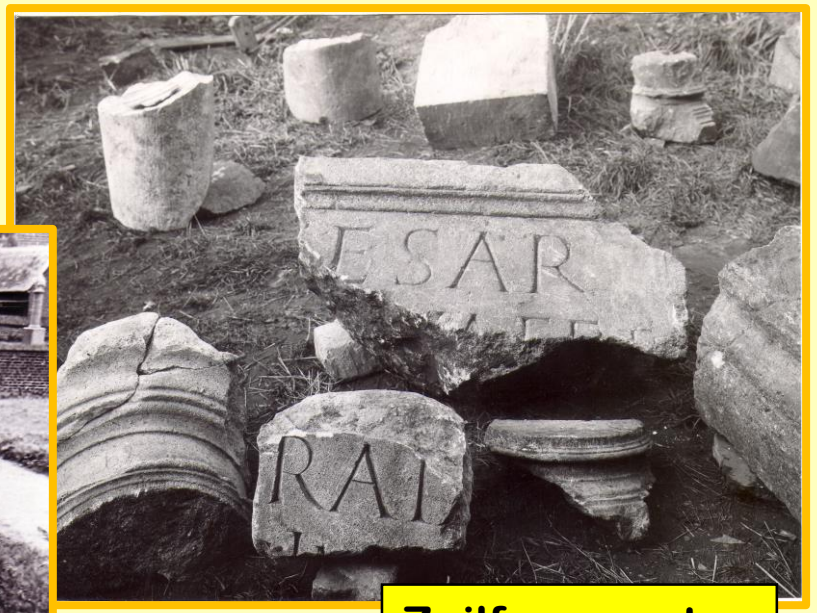

Zuilfragmenten en inscriptie

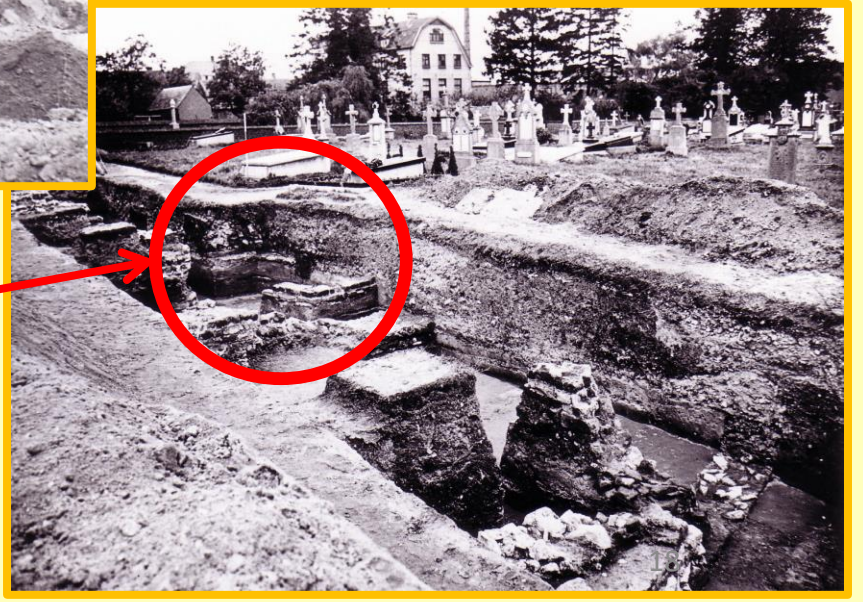

Locatie tempelresten

Aan het castellum moet in de tíjd van Traianus (98-117) of wat later een einde zijn gekomen, wanneer men althans aanneemt dat de resten van een tweeetal stenen gebouwen betrekking hebben op rechthoekige, min of meer vierkante z.g. Gallo-Romeinse tempels, die bestaan hebben uit een cella, omgeven door een omgang met een colonnade en lessenaarsdak. Deze gebouwen hebben gelegen aan weerszijden van de grindweg en zijn vermoedelijk niet voor het midden van de 2de eeuw gebouwd. De oostelijke tempel was met zijn ingang naar de weg gekeerd; de westmuur van de colonnade was 17.70 m lang, die van decella 9.50 m. De lengte van de colonnademuren van de tweede tempel heeft 8.80 en 9.65 m bedragen; de cella was aan de oostelijke zijde 4,70 m lang. Binnen de muur resten van de westelijke tempel is een kennelijk door vuur aangetast stuk van een groot bronzen beeld aan het licht gekomen. Het is mogelijk dat tussen de kerk en de pastorietuin fundamenten zijn gevonden van een derde Gallo-Romeinse tempel en dat deze zich verder uitstrekken over het terrein van de

Ook langs minder belangrijke wegen worden tempels gevonden. Zoals in *Vicus Ceuclum* (Cuijk) waar gelegen langs de *via principalis* aan weerszijden tegenover elkaar twee tempels gevonden zijn. 159 Enckevort vergelijkt de situatie met de tempel van Elst-Westeraam en plaatst de tempel in de nabijheid van een *statio*.160 Cuijk was mogelijk een belangrijke *vicus* gelegen bij een knooppunt van verschillende *diverticula* 161.

Statio = ankerplaats / pleisterplaats
Diverticula = kruising van diverse wegen / rivier / 2021: multi modaal knooppunt

Mogelijke locatie van de derde tempel in Cuijk tussen kerk en pastorietuin.

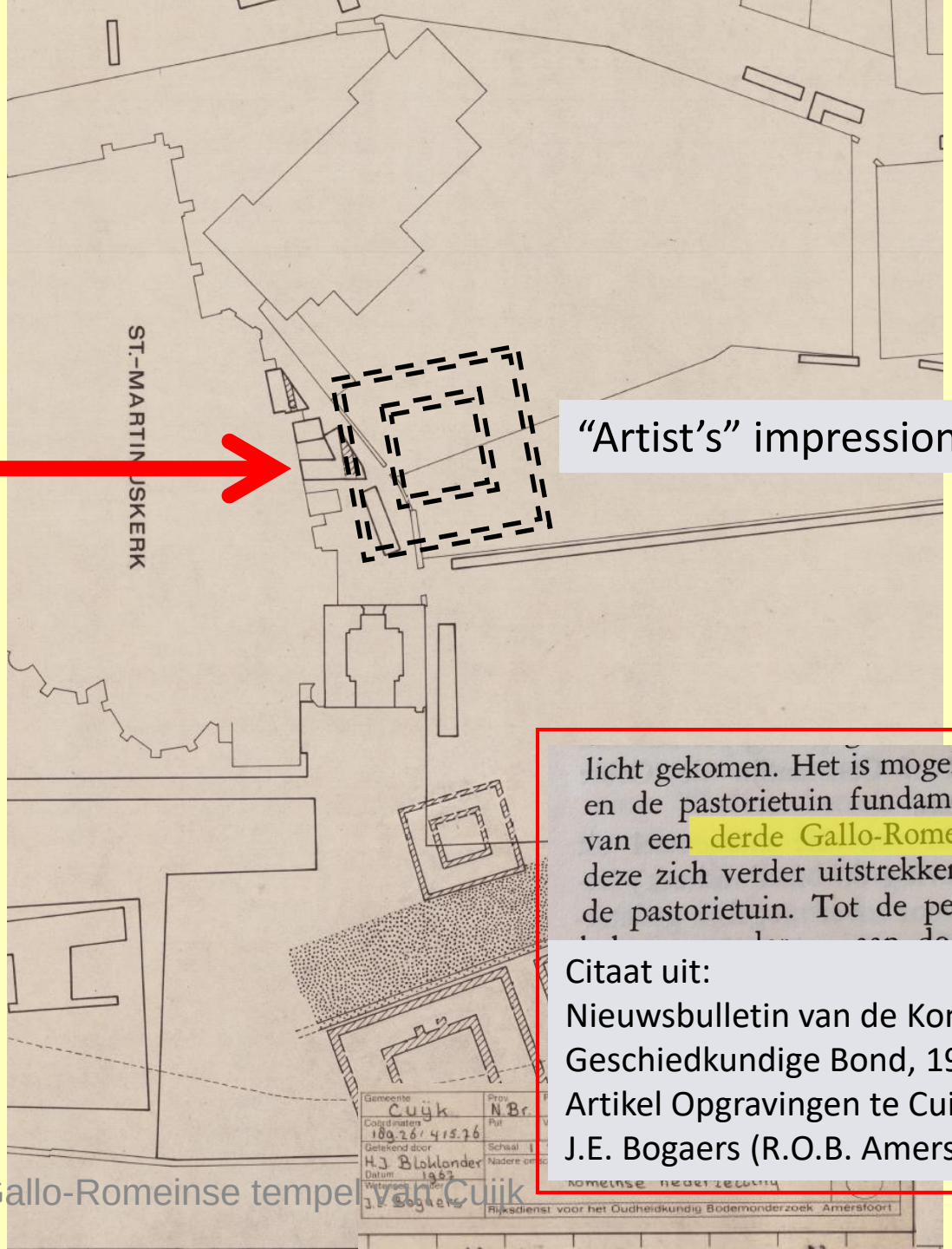

"Artist's" impression 3de tempel

licht gekomen. Het is mogelijk dat tussen de kerk en de pastorietuin fundamenten zijn gevonden van een derde Gallo-Romeinse tempel en dat deze zich verder uitstrekken over het terrein van de pastorietuin. Tot de periode van de tempels

Citaat uit:
Nieuwsbulletin van de Koninkelijke Nederl. Geschiedkundige Bond, 1966, 7de aflevering, juli
Artikel Opgravingen te Cuijk, 1964-1966 door J.E. Bogaers (R.O.B. Amersfoort), blz 67

De Gallo-Romeinse tempel van Cuijk

- Waarom een Gallo-Romeinse tempel in Cuijk?
- Wat is een Gallo-Romeinse tempel?
- Wat is bekend van de tempel(s) in Romeins Cuijk?
- Hoe gaat de tempel er uitzien?
- Hoe wordt de tempel gerealiseerd?
- Wat doen we ermee als hij klaar is?

Meten=weten onderzoek Archeon

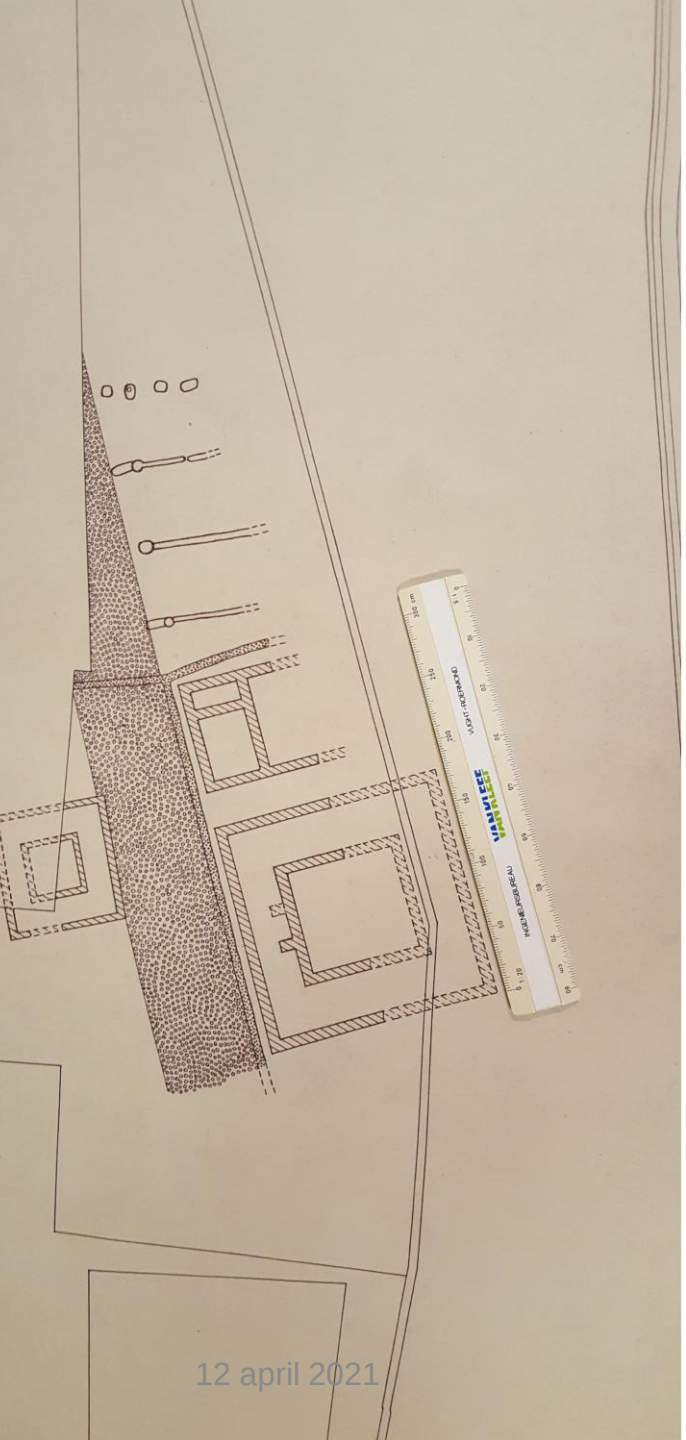

Het grondvlak is precies bekend

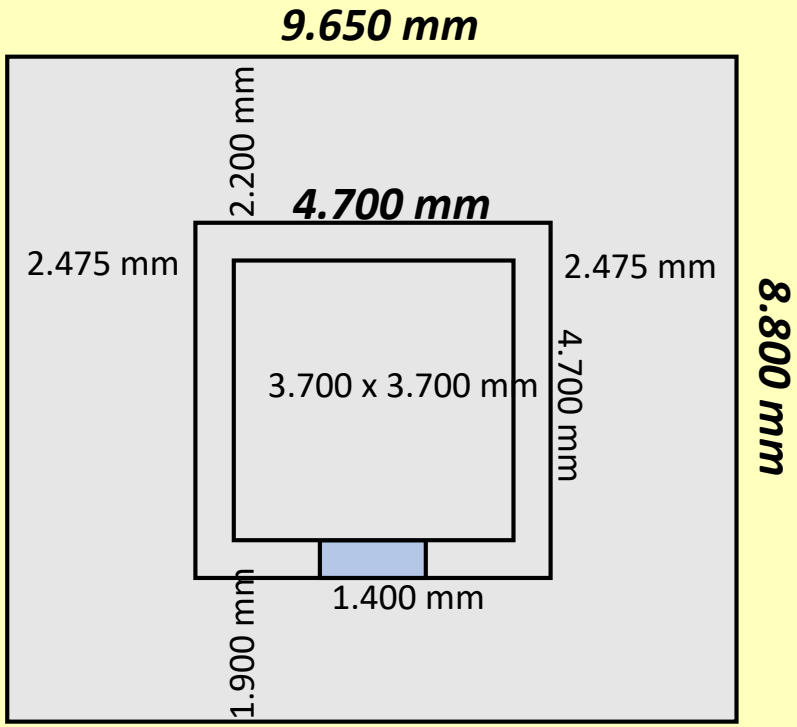

Bronnen maatvoering:
artikel Opgravingen te Cuijk 1964-1966 J.E. Bogaers, Nieuwsbulletin KNOB 1966, 7de aflevering, juli
Opgravingstekening ROBA 46A-2Z-2 Cuijk Castellum, Romeinse nederzetting m.e.
Grote maten zijn vermeld in artikel andere maten zijn opgemeten in tekening

Project Romeinse Tempel Cuijk
Hoofdafmetingen bodemvlak
Teknr: F1-200-01 1 van 1
Datum: 10/12/2019 versie: 0.10
Schaal 1: 100 2000 mm

Van hieruit naar boven opbouwen

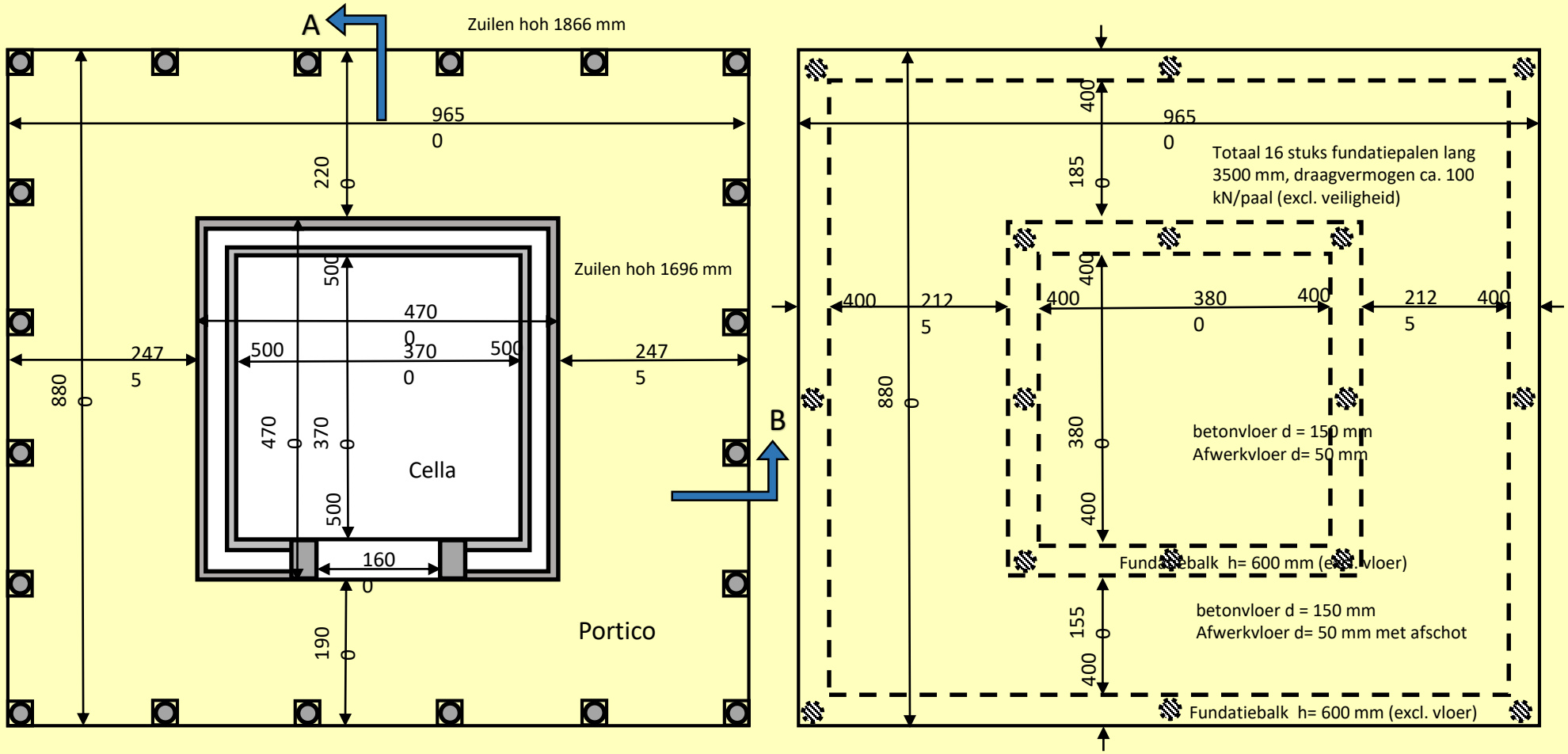

Horizontale doorsnede + 0.500

Horizontale doorsnede + 0.000

Project Romeinse Tempel Cuijk

VO versie 0 : Hor. doorsneden

Teknr: F1-200-02 4

Datum: 16/01/2020 versie: 0.30

Schaal 1: 50

1m

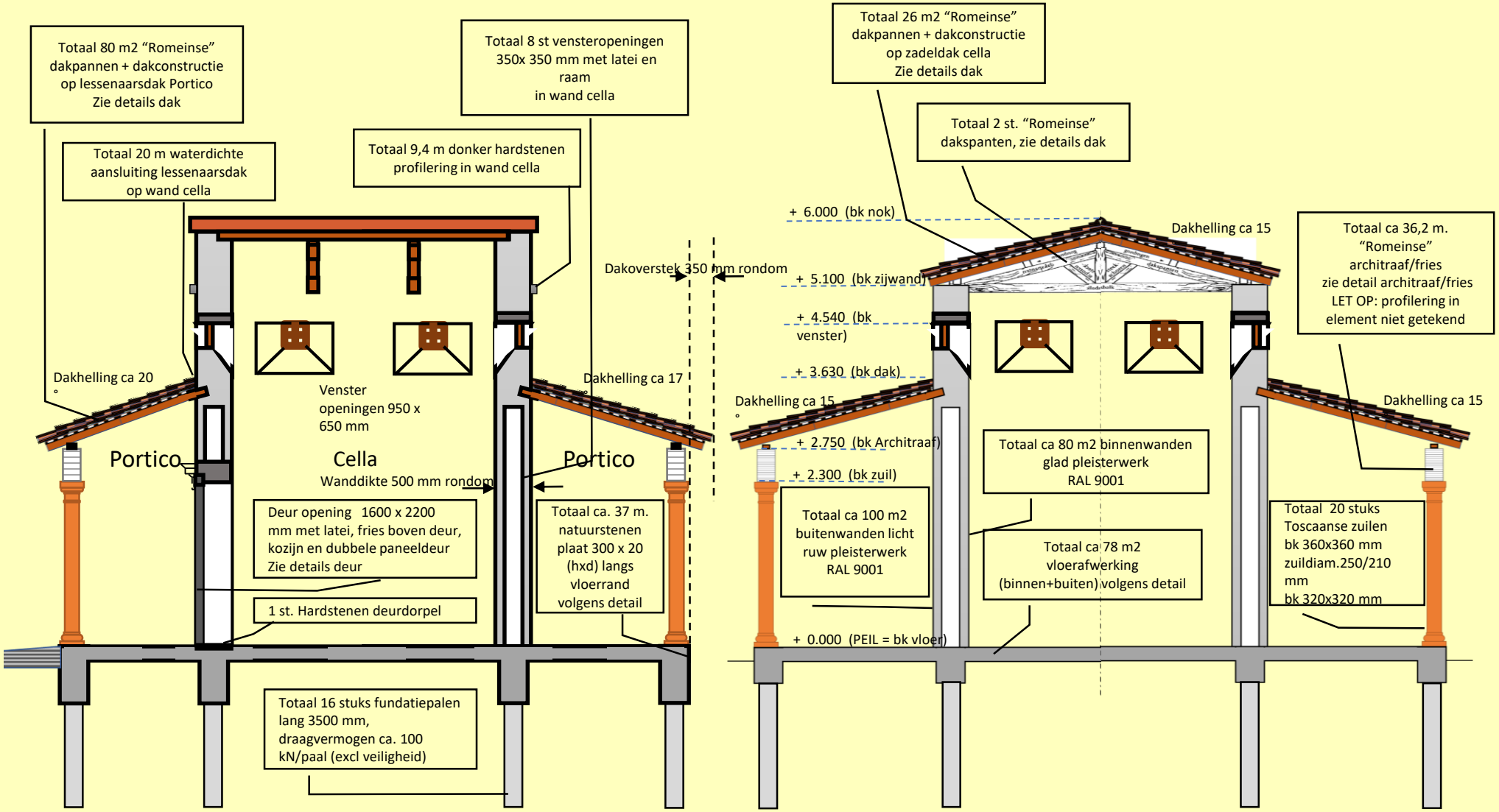

Verticale doorsnede A

Verticale doorsnede B

Project Romeinse Tempel Cuijk

VO versie 0 : Vert. doorsneden

Teknr: F1-200-02 3

Datum: 16/01/2020 versie: 0.30

Schaal 1: 50 1m

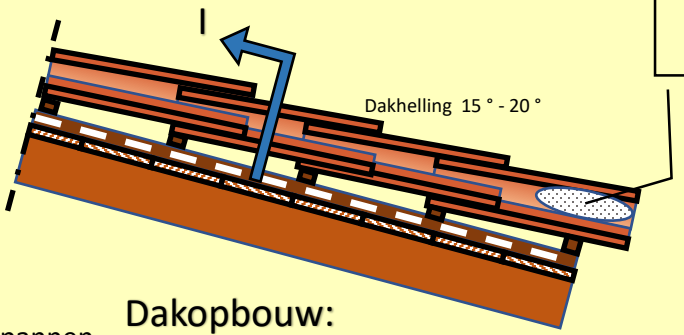

Fixatie dakpannen nog te bepalen

Dakopbouw: Detail doorsnede II
(schaal 1:10)

Detail A:
Door uitstekend, schoon metselwerk een overstek maken aan dakrand van de kopgevel

Detail B:
Door uitstekend, schoon metselwerk een overstek maken aan onderste dakrand en deze horizontaal door laten lopen in kopgevels

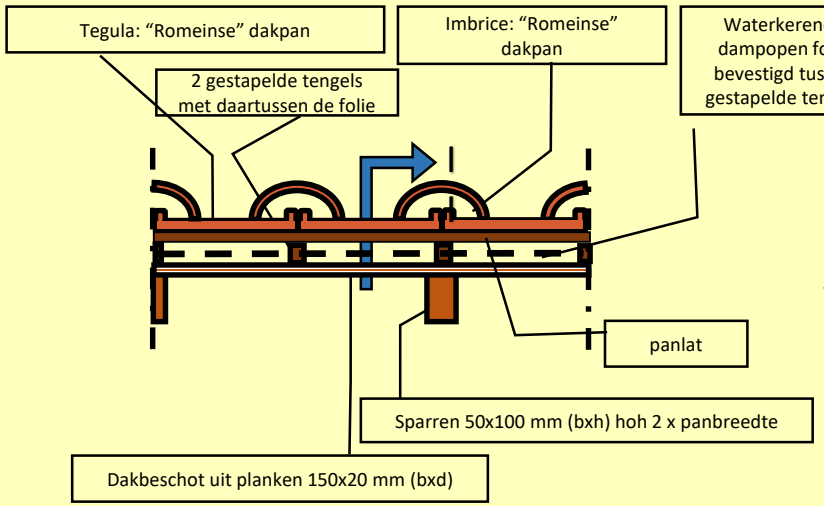

Dakopbouw: Detail doorsnede I
(schaal 1:10)

Dakranden cella

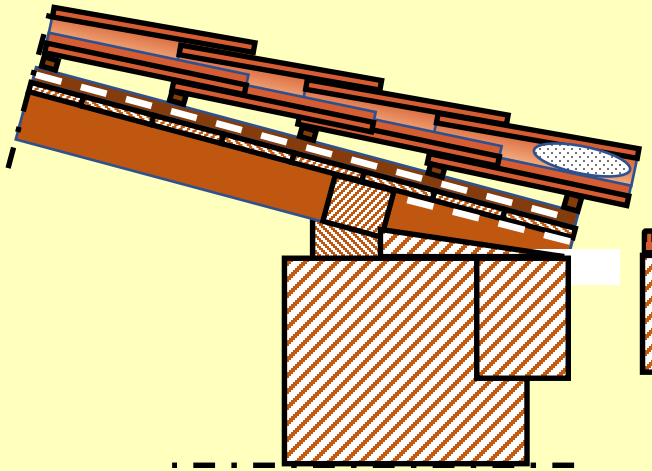

Dakrand: Detail A
(schaal 1:10)

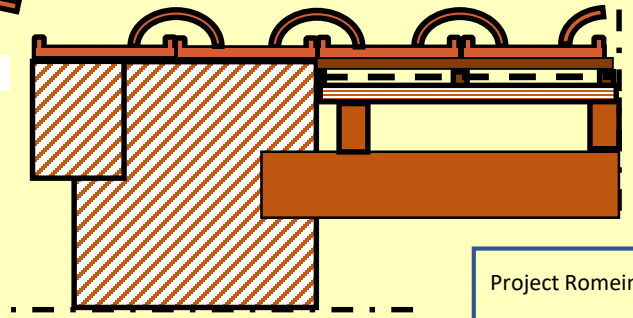

Dakrand: Detail B
(schaal 1:10)

Project Romeinse Tempel Cuijk

VO versie 0 : Details Dak

Teknr: F1-200-02 6

Datum: 16/01/2020 versie: 0.30

Schaal 1: 10/100

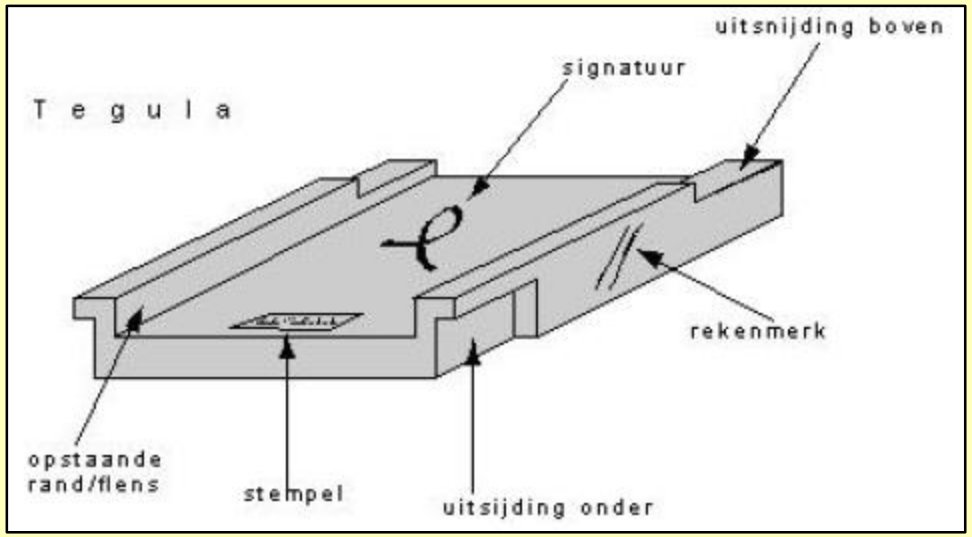

Details Tegula en imbrex tempel Cuijk

Pannen ongeveer 42 cm lang, breedte 28 cm opstaande rand 55 mm afgerond aan bovenzijde. Dikte ongeveer 28-30 mm. Met uitsnijdingen boven en onder, met hoek van 45 graden, dus niet haaks/rechthoekig, zie schets.

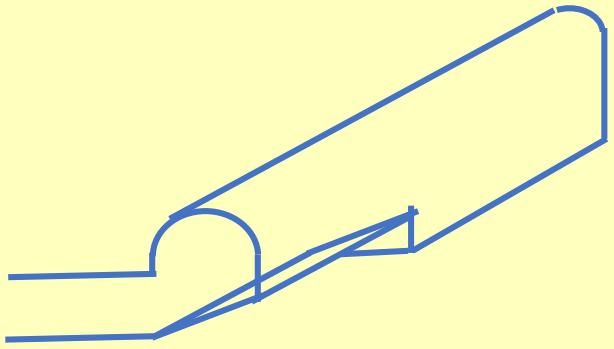

t dak
jfelachtig of
s dakbedekking op
or de grotere gebouwen

Het getoonde fragment van een platte dakpan (tegula) draagt het stempel SUB DIDIO IULI COS. Dat geeft aan dat de dakpan na 175 gemaakt is in opdracht van gouverneur Didius Julianus, waarschijnlijk in de ovens op de Holdeurn bij Berg en Dal. De halfronde imbrex overdekte de spleet tussen twee aaneenliggende tegulae, zoals te zien is op een nagebouwd afdak in Xanten.

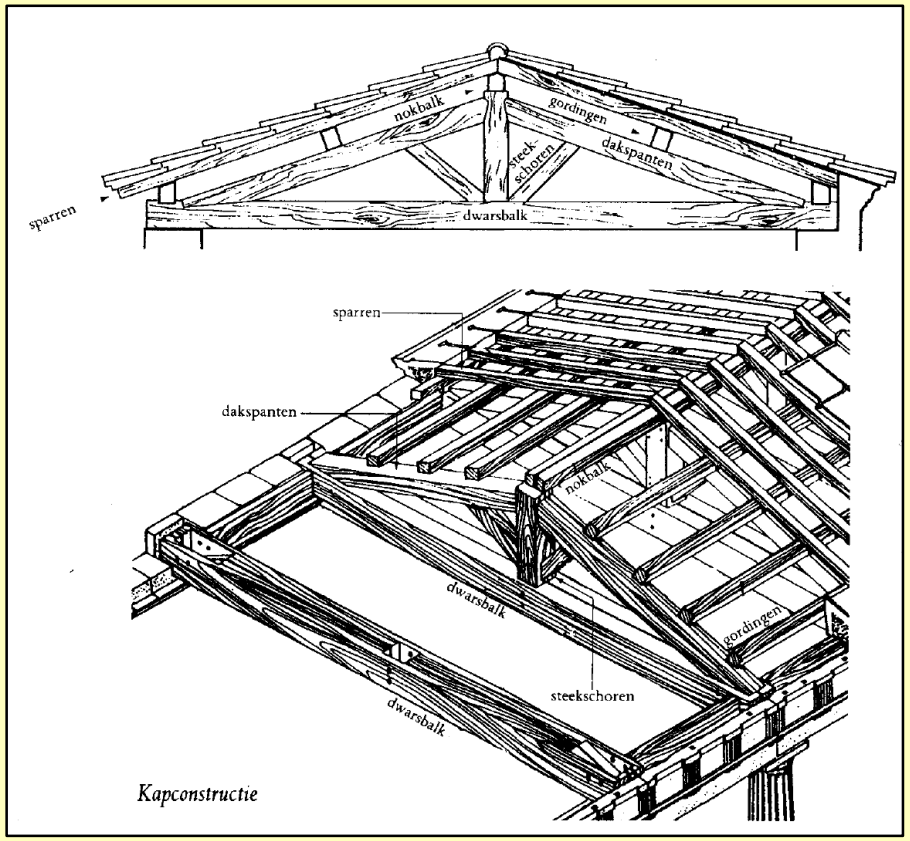

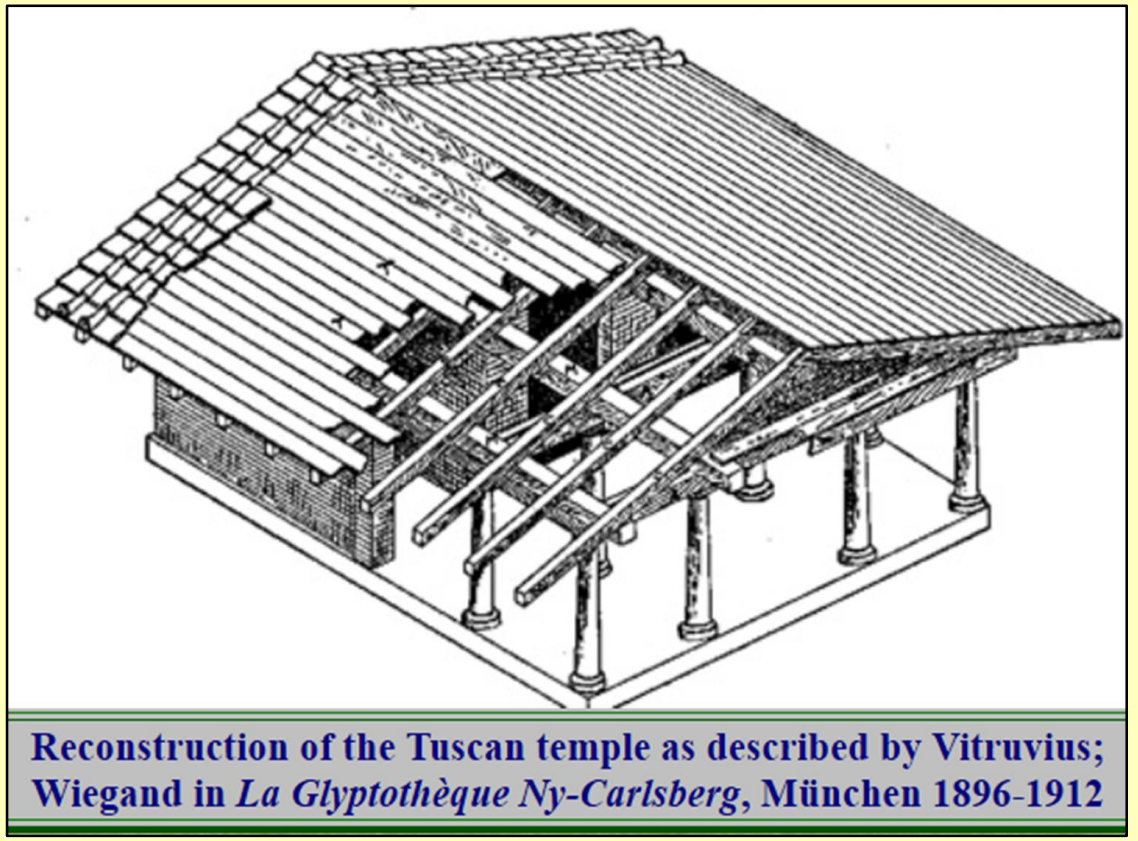

“Romeins” dakspant
Details volgens Vitruvius boek IV
(schaal onbekend)

Project Romeinse Tempel Cuijk

VO versie 0 : Details Dakconstructie

Teknr: F1-200-02 5

Datum: 16/01/2020 versie: 0.30

Schaal 1: 10/100

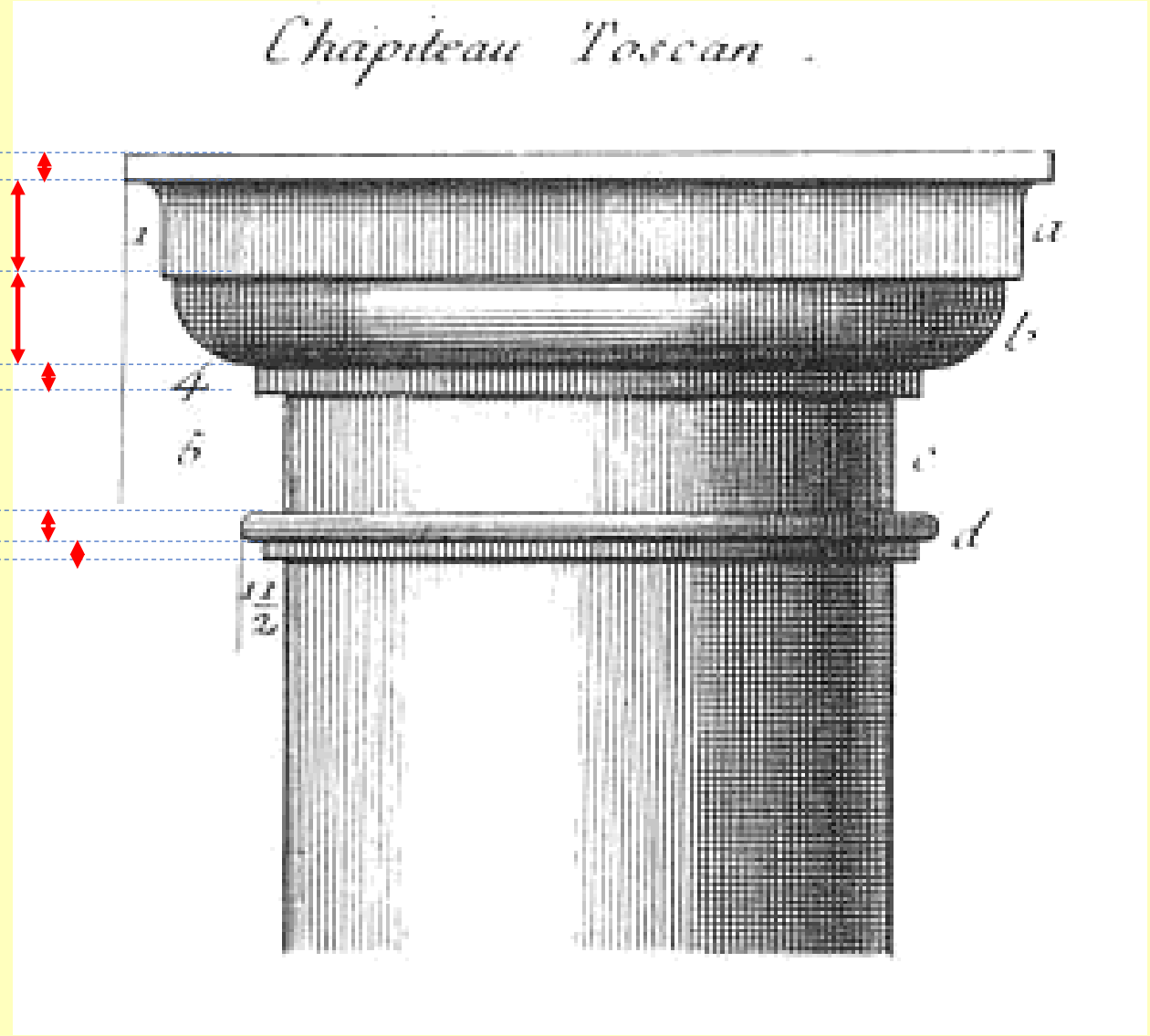

Profiel Toscaanse zuil (kapiteel) met onderlinge verhoudingen. De werkelijke maten hangen af van de doorsnede van de zuil (bovenzijde)

THE

GENTLEMAN

AND

CABINET-MAKER's

DIRECTOR.

BEING A LARGE

COLLECTION

OF THE MOST

Elegant and Uſeful Deſigns of Houſhold Furniture

IN THE

GOTHIC, CHINESE and MODERN TASTE:

Including a great Variety of

BOOK-CASES for Libraries or Private Rooms. COMMODES,
LIBRARY and WRITING-TABLES,
BUROES, BREAKFAST-TABLES,
DRESSING and CHINA-TABLES,
CHINA-CASES, HANGING-SHELVES,
TEA-CHESTS, TRAYS, FIRE-SCREENS,
CHAIRS, SETTEES, SOPHA's, BEDS,
PRESSES and CLOATHS-CHESTS,
PIER-GLASS SCONCES, SLAB FRAMES,
BRACKETS, CANDLE-STANDS,
CLOCK-CASES, FRETS,

AND OTHER

ORNAMENTS.

TO WHICH IS PREFIXED,

A Short EXPLANATION of the Five ORDERS of ARCHITECTURE, and RULES of PERSPECTIVE;

WITH

Proper Directions for executing the moſt difficult Pieces, the Mouldings being exhibited at large, and the Dimenſions of each Design ſpecified:

THE WHOLE COMPREHENDED IN

One Hundred and Sixty COPPER-PLATES, neatly Engraved,

Calculated to improve and refine the preſent Taste, and ſuited to the Fancy and Circumſtances of Perſons in all Degrees of Life.

Dulcique animos novitate tenebo. Ovid.
Ludentis ſpeciem dabit & torquebitur. Hor.

BY

THOMAS CHIPPENDALE,

Of St. MARTIN's-LANE, CABINET-MAKER.

LONDON.

Printed for the AUTHOR, and ſold at his Houſe in St. Martin's-Lane. MDCCLIV.

Alſo by T. Osborne, Bookſeller, in Gray's-Inn; H. Piers, Bookſeller, in Holborn; R. Sayer, Printſeller, in Fleetſtreet; J. Swan, near Northumberland-Houſe, in the Strand. At Edinburgh, by Meſſrs. Hamilton and Balfour: And at Dublin, by Mr. John Smith, on the Blind-Quay.

Doorsnede profiel architraaf boven de zuilen. Breedte onderkant is gelijk aan bovendoorsnede schacht van de zuil.

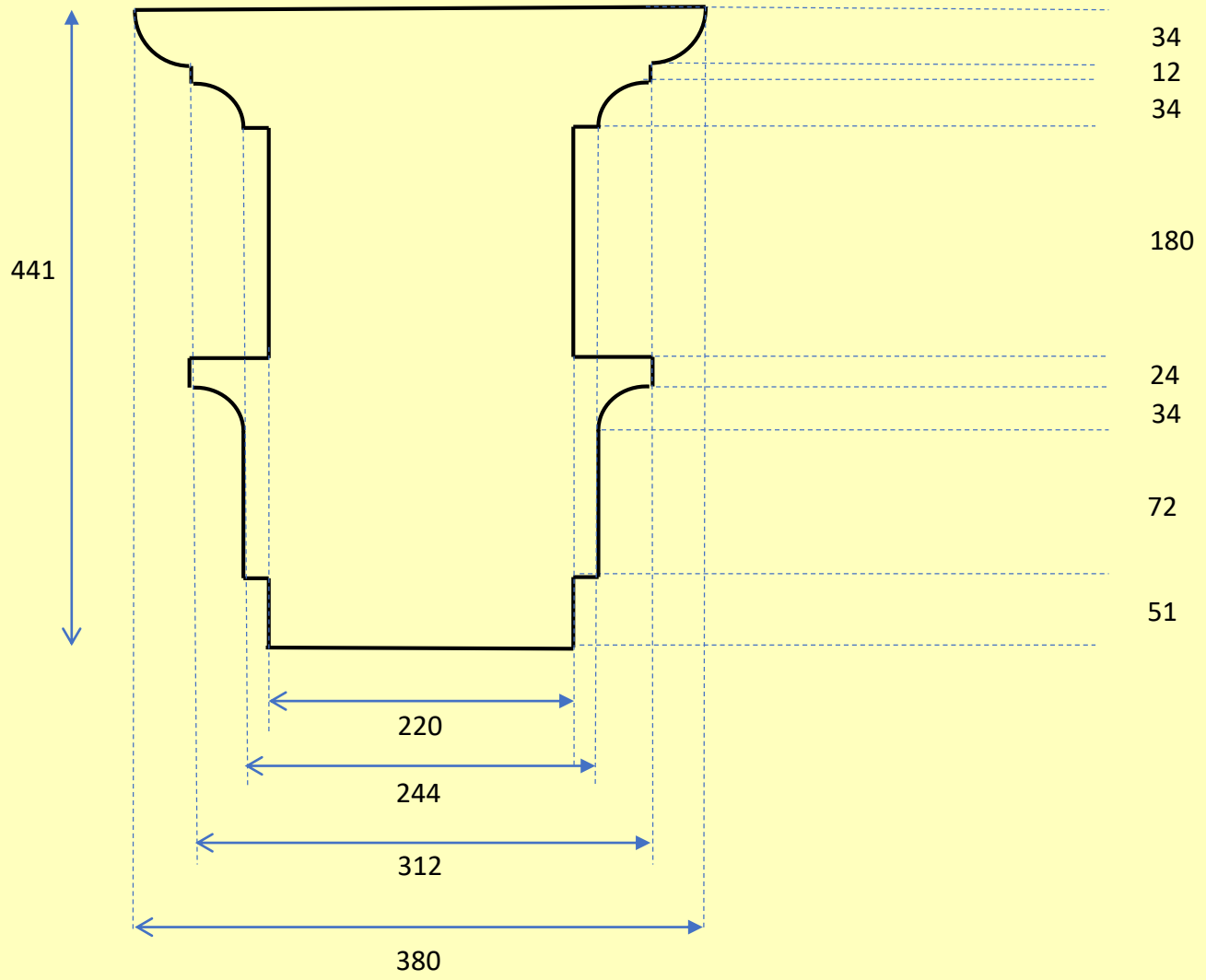

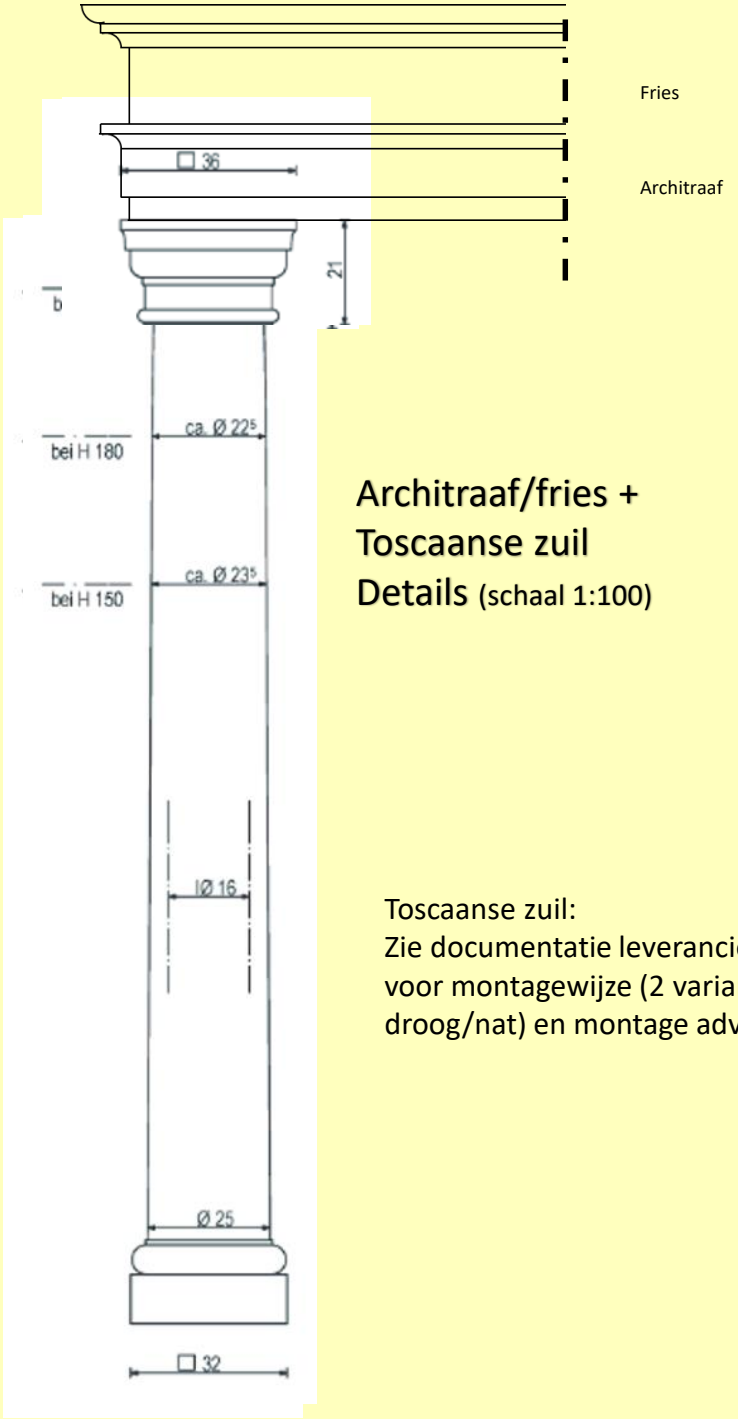

Architraaf/fries + Toscaanse zuil Details (schaal 1:100)

Toscaanse zuil:
Zie documentatie leverancier voor montagewijze (2 varianten droog/nat) en montage advies;

Doorsnede architraaf/fries:
Afmetingen 220/380 x 441 (bxh)
LET OP: mogelijk tpv zuilen profilering (trigliefen en metopen) in zichtvlak (buitenzijde tempel)

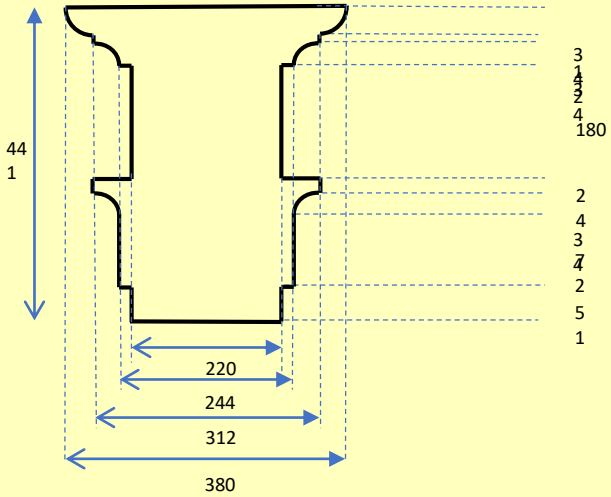

Vloerafwerking (binnen+buiten):
Cementdekvloer, ingestort met gemalen rode baksteen en afgewerkt met “terazzo” look of gelijkwaardig

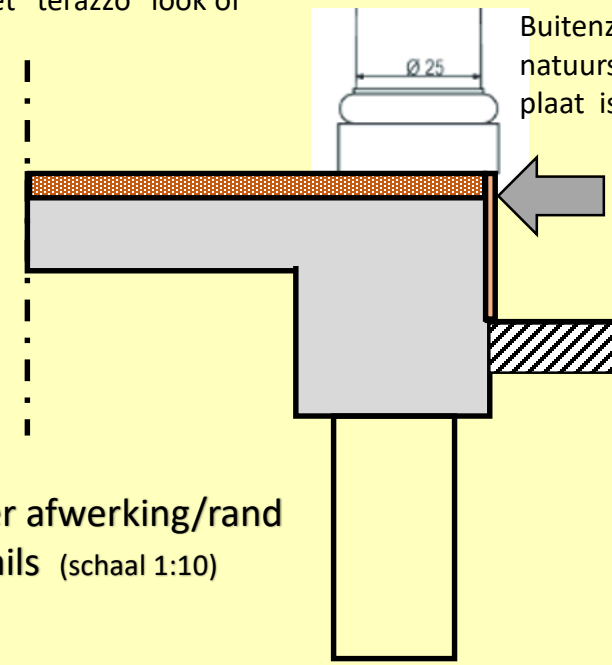

Buitenzijde natuurstenen plaat is **maat**

\+ 0.000 (PEIL = bk vloer)

Vloerrand:
Natuurstenen plaat afmet. 300 x 20 mm (hxd)

\- 0.300 (maaiveld)

Vloer afwerking/rand Details (schaal 1:10)

Project Romeinse Tempel Cuijk
VO versie 0 : Details Zuilen/ architraaf/fries/vloerafwerking/-rand

Teknr: F1-200-02 7

Datum: 16/01/2020 versie: 0.30

Schaal 1: 10/100

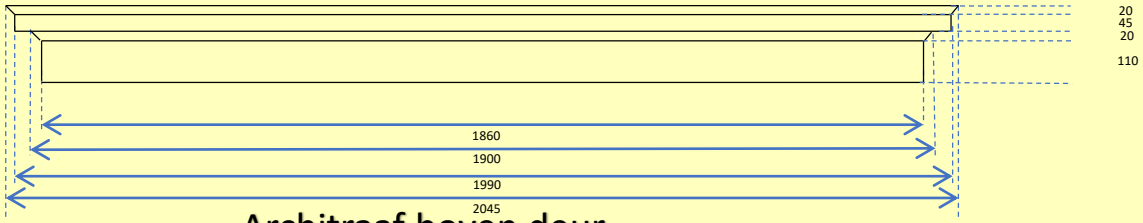

Architraaf boven deur

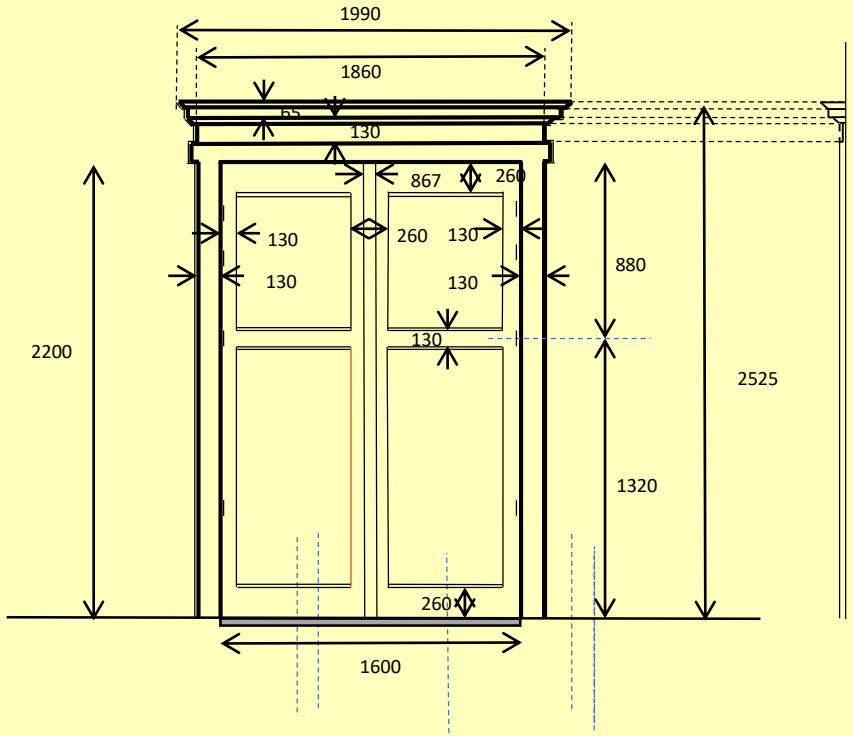

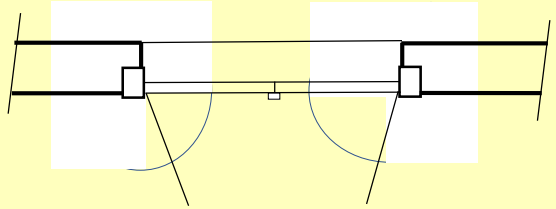

Kozijn variant I (steen)

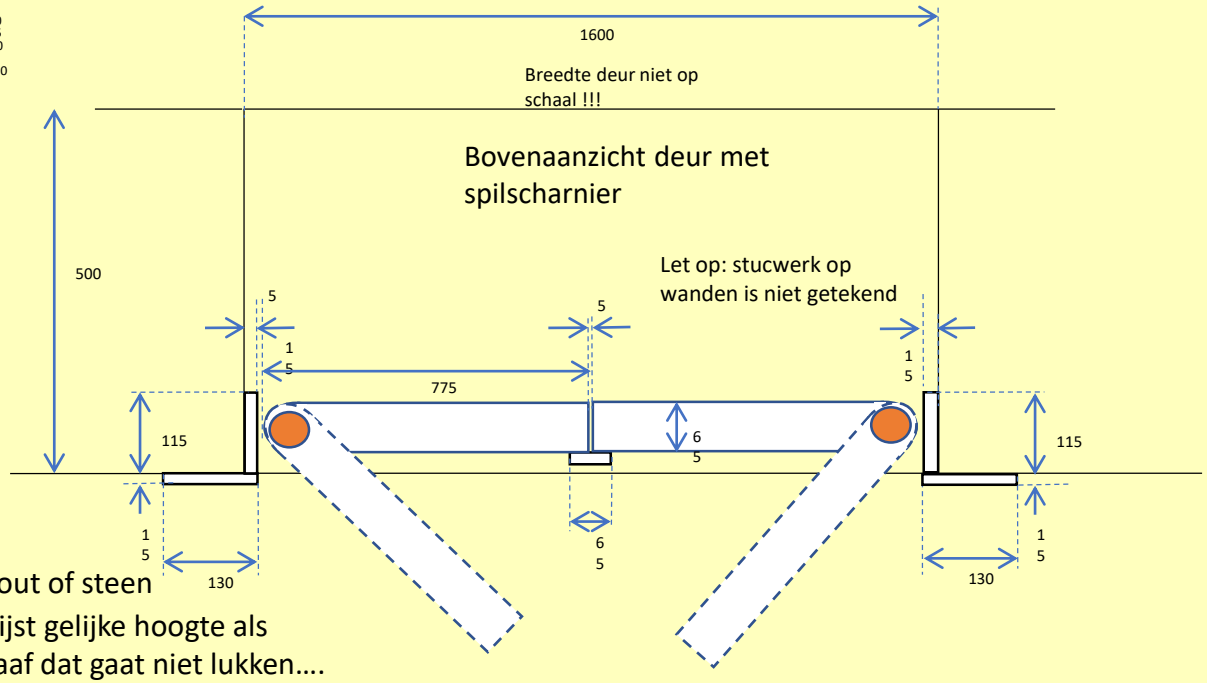

Opmerkingen:

Deurposten van hout of steen

Bovenzijde kroonlijst gelijke hoogte als onderkant architraaf dat gaat niet lukken….

Kozijn + deur details

(schaal 1:25)

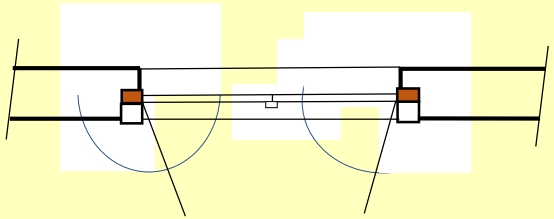

Kozijn variant II (hout)

Alle houten delen uitvoeren in houtsoort “eiken” zover het budgettair te realiseren is.

Project Romeinse Tempel Cuijk

VO versie 0 : Details Deur

Teknr: F1-200-02 8

Datum: 16/01/2020 versie: 0.30

Schaal 1: 25

Hoe gaat de tempel er uitzien?

Voorlopig ontwerp

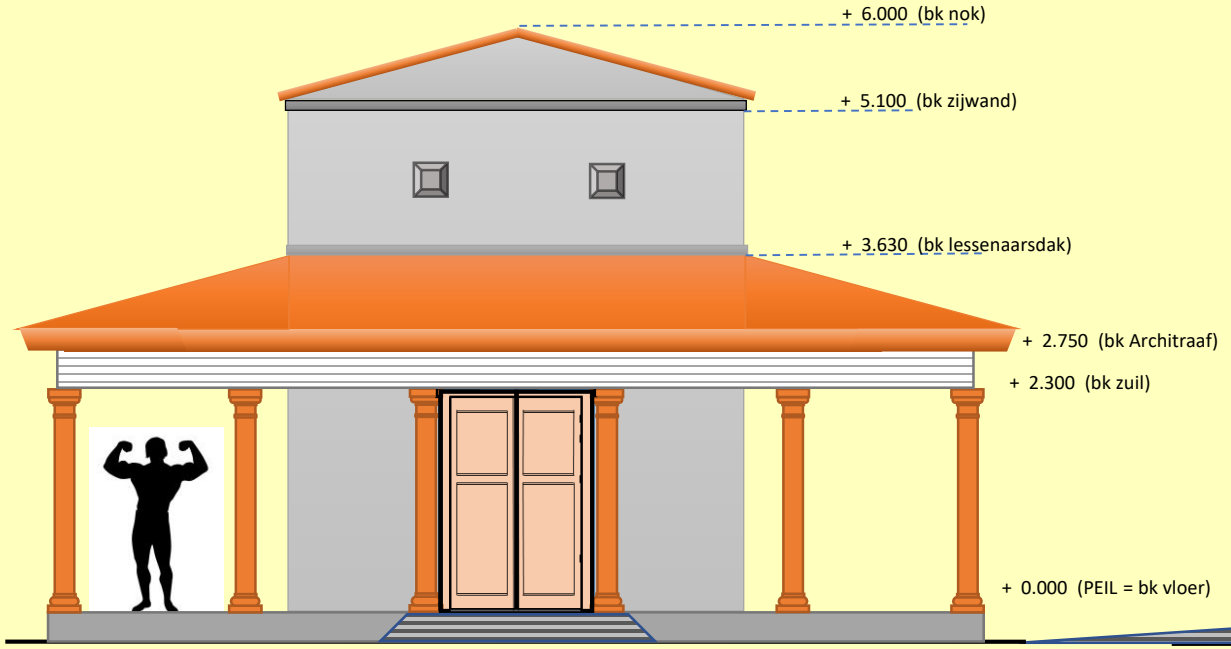

Vooraanzicht

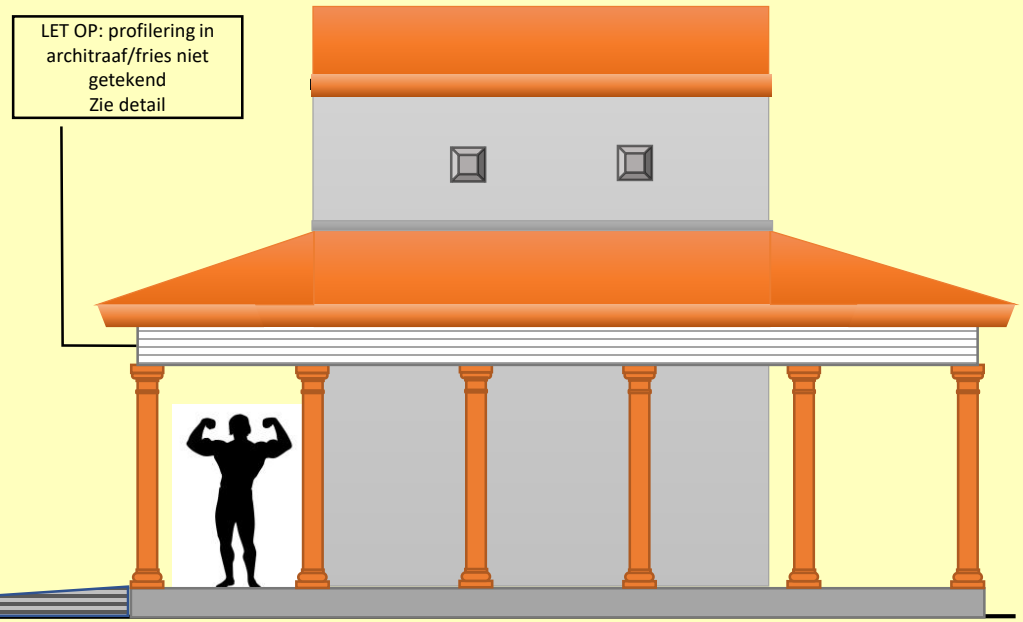

Zijaanzicht

Project Romeinse Tempel Cuijk

VO versie 0 : Aanzichten

Teknr: F1-200-02 2

Datum: 16/01/2020 versie: 0.30

Schaal 1: 50

1m

Zo gaat de tempel er uitzien.

Voorlopig ontwerp

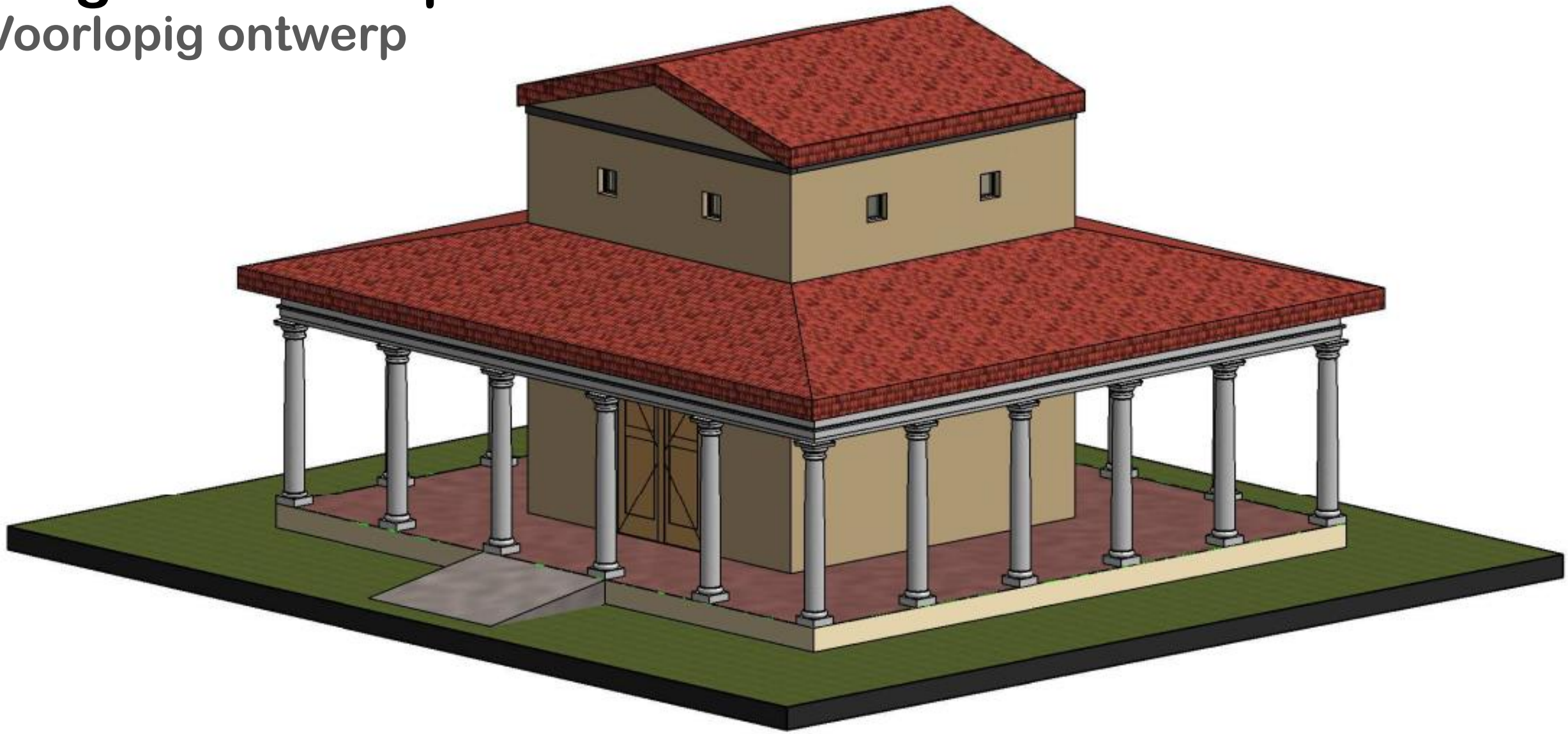

Voormalige Pastorietuin

Locatie herbouw tempel

Locatie oorspronkelijke tempel

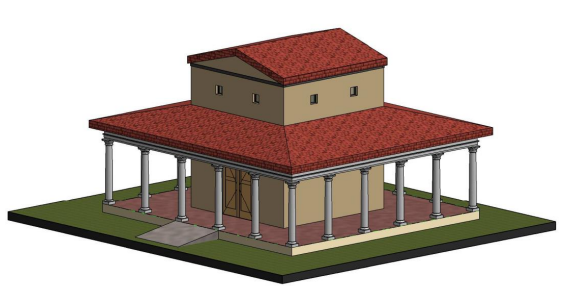

Bronvermelding:

https://www.ruimtelijkeplannen.nl/viewer/viewer

Cuijk, Een regional centrum in de Romeinse tijd door Harry van Enckevort en Jan Thijssen kaart blz 28

http://www.robcroes.nl/wandeling/romeinsespelen/pages/tempel-10-van%20Nehalennia.htm

Project Romeinse Tempel Cuijk

Globaal ontwerp: lokatie

Teknr: F0-200-02 1 van 5

Datum: 18/10/2019 versie: 0.91

Schaal 1: 500

15 m

TvdH/L&V

TvdH/L&V

De Gallo-Romeinse tempel van Cuijk

- Waarom een Gallo-Romeinse tempel in Cuijk?
- Wat is een Gallo-Romeinse tempel?
- Wat is bekend van de tempel(s) in Romeins Cuijk?
- Hoe gaat de tempel er uitzien?
- **Hoe wordt de tempel gerealiseerd?**
- Wat doen we ermee als hij klaar is?

Hoe wordt de tempel gerealiseerd?

Uitgangspunten

- Heldere doelstelling;
- Regie in één hand;
  - Verantwoordelijkheid;
  - Bevoegdheid;
- Gestructureerd en beheerst ontwikkeltraject.

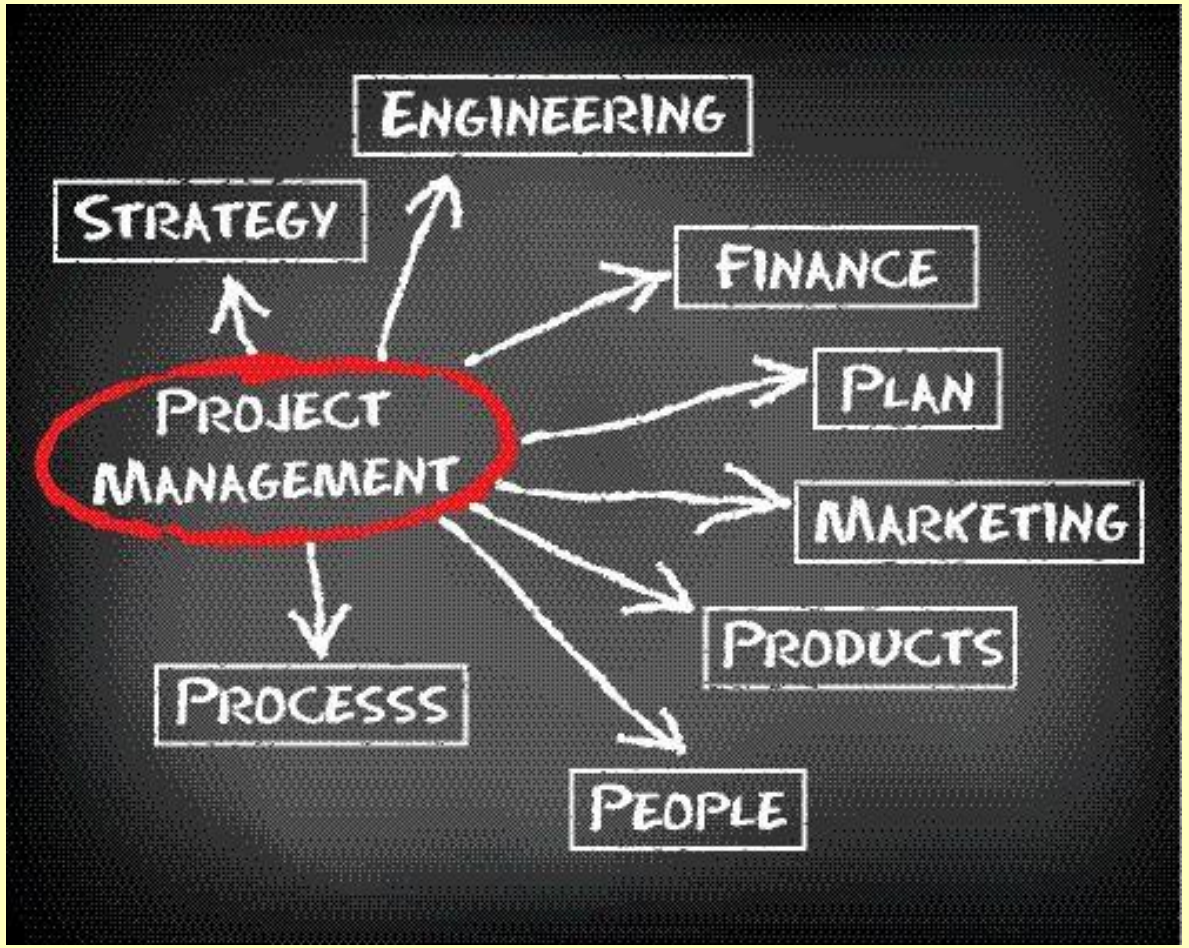

Project organisatie

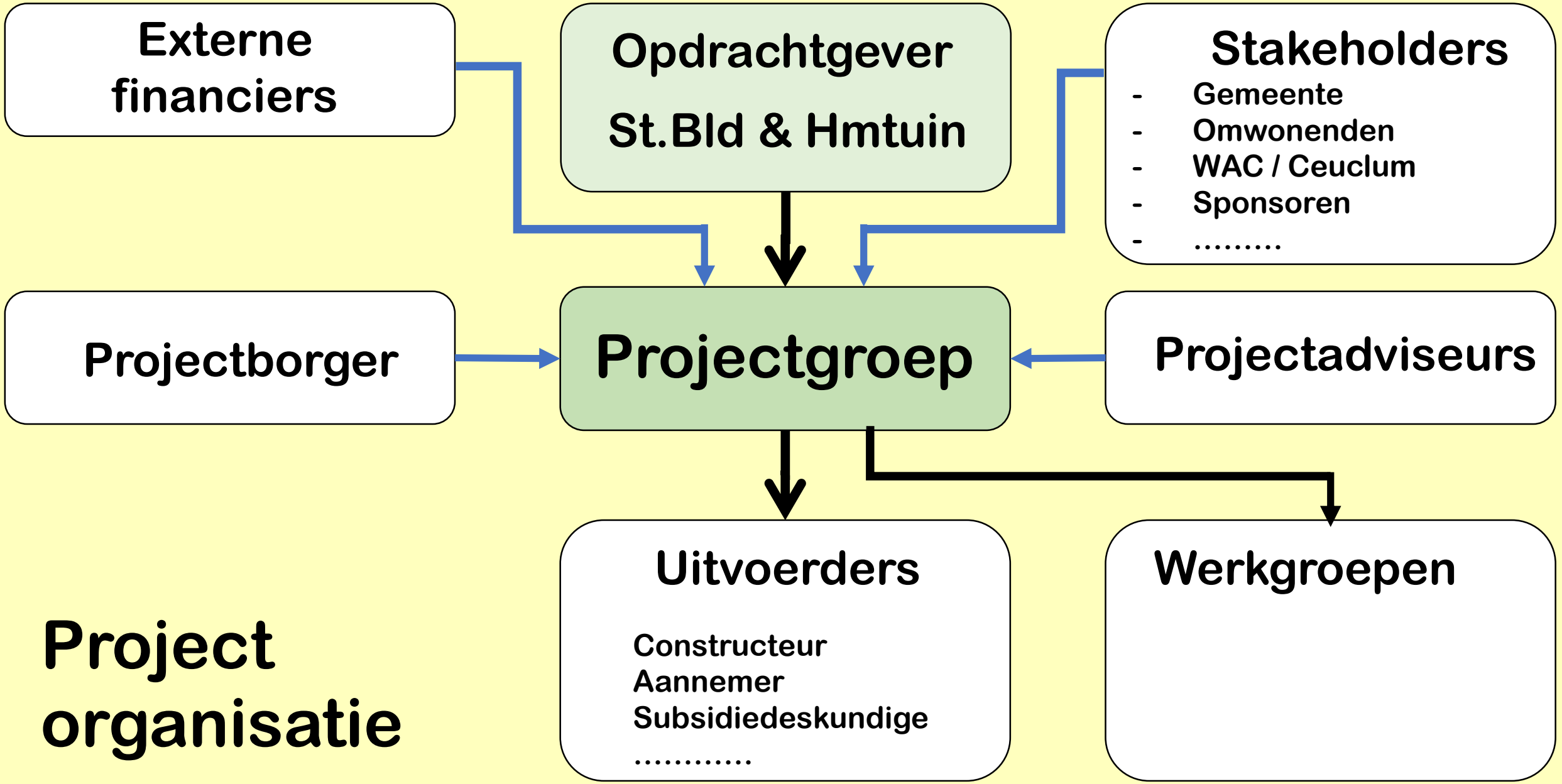

Hoe wordt de tempel gerealiseerd?

Traject verdeeld in fasen:

PROJECTPLAN

voor

Project: *Herbouw Gallo Romeinse tempel Cuijk*

F0_100 Projectplan Herbouw Gallo Romeinse tempel Cuijk versie 0.04 blz 1

0. Oriëntatie
1. Voorlopig ontwerp tempel
2. Definitief ontwerp tempel
3. Realisatie tempel
4. Inrichting tempel en omgeving
5. Projectafronding

F0 Orientatie → F1 Voorlopig ontwerp tempel → F2 Definitief ontwerp tempel → F3 Realisatie tempel → F4 Inrichting tempel en omgeving → Project afronding

Hoe wordt de tempel gerealiseerd?

Fase verdeeld in mijlpalen:

- **Fase Oriëntatie:**

Code	Activiteiten
F0-100	F0 Opstellen projectplan
F0-110	F0 Invullen projectorganisatie
F0-200	F0 Maken globaal ontwerp tempel
F0-300	F0 Opstellen globale projectbegroting
F0-400	F0 Opstellen globale projectplanning
F0-510	F0 Toetsing projectrandvoorwaarden
F0-980	F0 Opstellen Eindfaserapport
F0-990	F0 Beslissen GO/NOGO

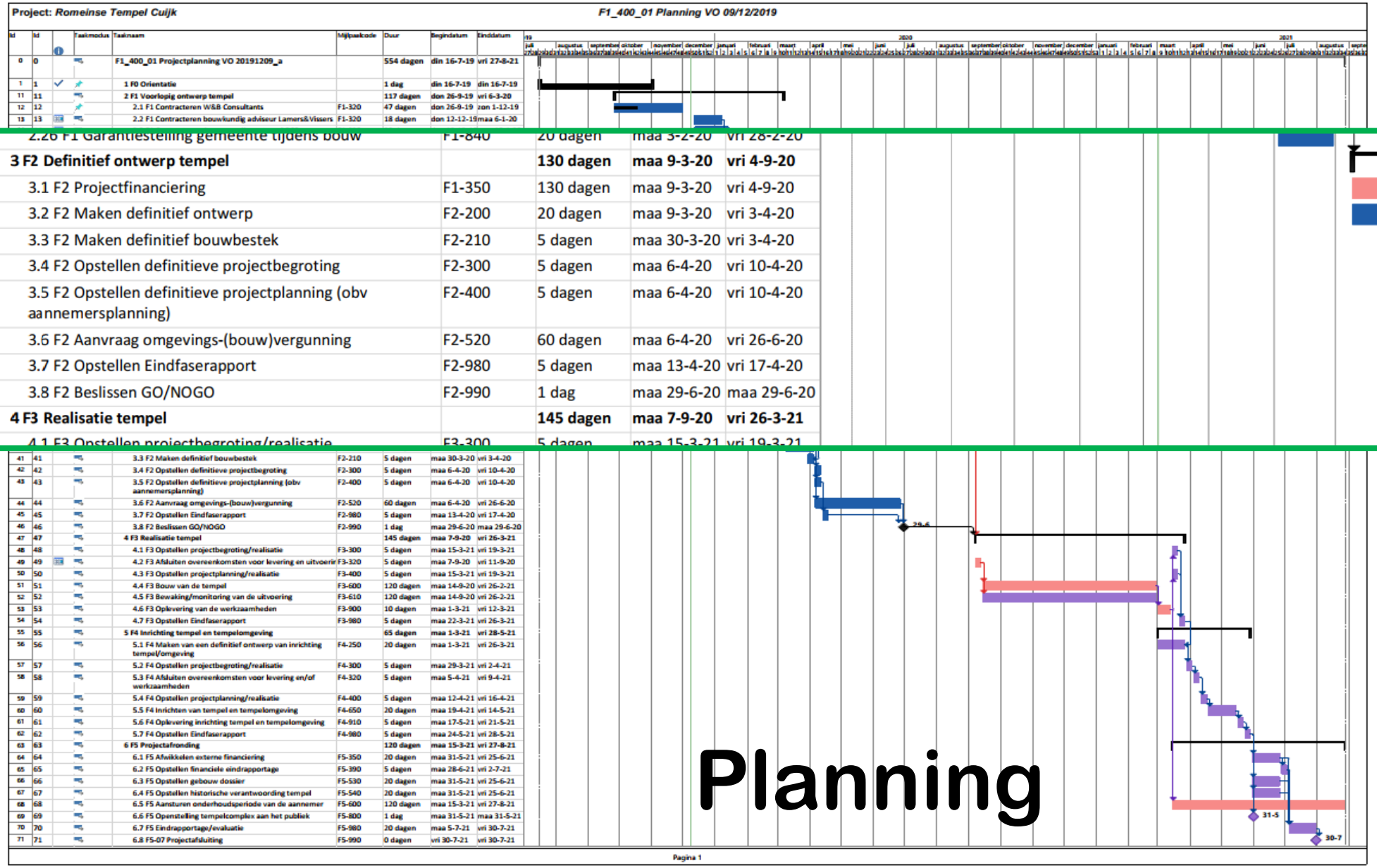

2.26 F1 Garantiestelling gemeente tijdens bouw		F1-840	20 dagen	maa 3-2-20	vri 28-2-20
3 F2 Definitief ontwerp tempel			**130 dagen**	**maa 9-3-20**	**vri 4-9-20**
3.1 F2 Projectfinanciering		F1-350	130 dagen	maa 9-3-20	vri 4-9-20
3.2 F2 Maken definitief ontwerp		F2-200	20 dagen	maa 9-3-20	vri 3-4-20
3.3 F2 Maken definitief bouwbestek		F2-210	5 dagen	maa 30-3-20	vri 3-4-20
3.4 F2 Opstellen definitieve projectbegroting		F2-300	5 dagen	maa 6-4-20	vri 10-4-20
3.5 F2 Opstellen definitieve projectplanning (obv aannemersplanning)		F2-400	5 dagen	maa 6-4-20	vri 10-4-20
3.6 F2 Aanvraag omgevings-(bouw)vergunning		F2-520	60 dagen	maa 6-4-20	vri 26-6-20
3.7 F2 Opstellen Eindfaserapport		F2-980	5 dagen	maa 13-4-20	vri 17-4-20
3.8 F2 Beslissen GO/NOGO		F2-990	1 dag	maa 29-6-20	maa 29-6-20
4 F3 Realisatie tempel			**145 dagen**	**maa 7-9-20**	**vri 26-3-21**
4.1 F3 Opstellen projectbegroting/realisatie		F3-300	5 dagen	maa 15-3-21	vri 19-3-21

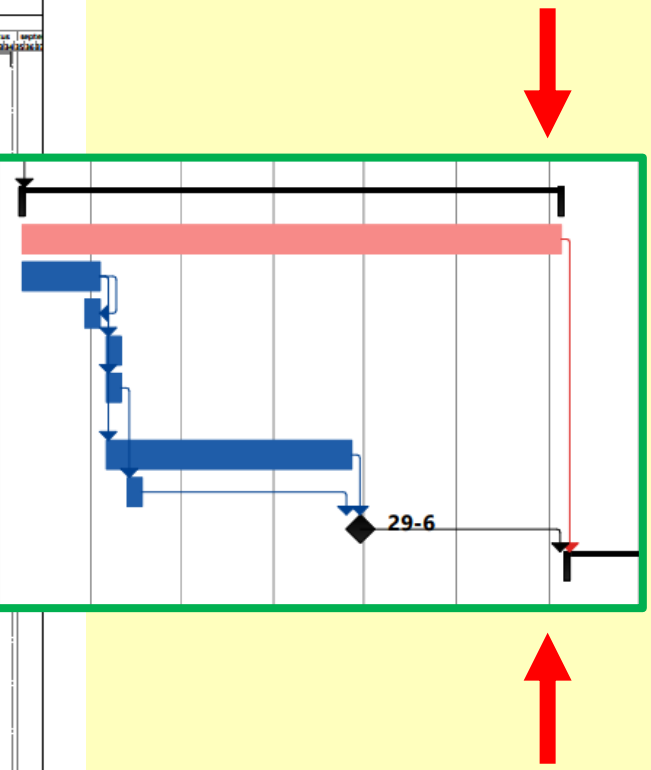

Planning

De Gallo-Romeinse tempel van Cuijk

- Waarom een Gallo-Romeinse tempel in Cuijk?
- Wat is een Gallo-Romeinse tempel?
- Wat is bekend van de tempel(s) in Romeins Cuijk?
- Hoe gaat de tempel er uitzien?
- Hoe wordt de tempel gerealiseerd?
- Wat doen we ermee als nu hij klaar is?

Wat doen we ermee nu hij klaar is?

- Rondleidingen voor specifieke doelgroepen;
- Beleving via inpandige projectie beeld en geluid;
- Achtergrond voor activiteiten en evenementen;
- Aanleiding voor bezinning en rustmoment icm tempelplein, tuin en omgeving;
- Tonen Romeinse religieuze en begrafenisrituelen;
- Centrum voor culturele en artistieke expressie;
- Onderdeel van Romeins Kwartier / bezoekdoel.

De Gallo-Romeinse tempel van Cuijk

na realisatie

Heeft u nog vragen?